

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Облік і оподаткування

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Бакалавр
(освітній рівень)

на тему: «Формування та облік доходів і фінансових результатів за видами діяльності»

Виконала: студентка 4 курсу
групи ОО-42
напрямку підготовки
(спеціальності)
071 “Облік і оподаткування”
Палюга Олександра-Любов Василівна
Керівник: д.е.н., професор,
професор
кафедри обліку і оподаткування
Лещук Г.В
Рецензент: д.е.н., професор,
професор
кафедри економічної кібернетики
Дмитришин Л.І

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	
1.1. Економічна сутність доходів і фінансових результатів	6
1.2. Нормативно-правове забезпечення формування та обліку доходів і фінансових результатів	16
1.3. Методологічні підходи до класифікації доходів і фінансових результатів	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА «МУНІЦИПАЛЬНА ІНСПЕКЦІЯ ДОБРОДІЙ»	
2.1. Організаційно-економічна характеристика КП «Муніципальна інспекція Добродій»	26
2.2. Формування облікової політики підприємства в частині обліку доходів і фінансових результатів	29
2.3. Особливості первинного, синтетичного та аналітичного обліку доходів і фінансових результатів на підприємстві	34
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
3.1. Методичні підходи та аналіз формування доходів і фінансових результатів на підприємстві	40
3.2. Особливості організації контролю формування доходів і фінансових результатів на підприємстві	61
3.3. Пропозиції щодо вдосконалення обліку, аналізу та контролю доходів і фінансових результатів на підприємстві	64
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах постійної трансформації ринкового середовища пріоритетами економічного розвитку підприємства є підвищення ефективності діяльності і стабільне прибутку як позитивного фінансового результату. Фінансовий результат підприємства відображає ефективність його господарювання за всіма напрямками діяльності, є основою його економічного розвитку і зміцнення фінансової стійкості. Саме зростанням прибутку створюється фінансова основа для самофінансування діяльності підприємства, тим самим забезпечується розширене відтворення.

Зважаючи на визначну роль фінансових результатів як інтегрального результату підприємницької діяльності, зростає значення обліку формування доходів та фінансових результатів в інформаційному забезпеченні управління підприємством.

Актуальність теми дипломної роботи пов'язана з тим, що процес формування доходів відіграє важливу роль в формуванні фінансових результатів підприємств та збереження їх конкурентних позицій. Виходячи з цього дослідження теоретичних питань і діючої практики обліку формування доходів і фінансових результатів є актуальним за сучасних умов господарювання.

Дослідженню проблем доходів та відображення їх у обліку доходів і фінансових результатів приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: В. В. Сопко, В. Г. Лінник, М. В. Кужельний, В. Я. Савченко, В. П. Завгородній, Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук, Л. В. Нападовська, С. Ф. Голов, В. Ф. Палій, Я. В. Соколов, А. Н. Кузьмінський, Ч. Хорнгерн, Дж. Фостер, К. Друрі. Однак деякі проблемні питання вдосконалення обліку доходів і фінансових результатів залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку, аналізу та контролю формування доходів та фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій».

Предметом дослідження являється теоретичні та практичні положення обліку, аналізу та контролю формування доходів та фінансових результатів в системі управління підприємствами.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розгляд теоретичних основ та практики обліку, аналізу та контролю формування доходів та фінансових результатів на підприємстві.

Для досягнення зазначеної мети визначені наступні завдання:

- узагальнити теоретичні положення щодо економічної сутності доходів і фінансових результатів;
- розглянути нормативно-правове забезпечення формування та обліку доходів і фінансових результатів;
- дослідити методологічні підходи до класифікації доходів і фінансових результатів;
- надати організаційно-економічну характеристику КП «Муніципальна інспекція Добродій»;
- розкрити особливості первинного, синтетичного та аналітичного обліку доходів і фінансових результатів на підприємстві;
- провести аналіз формування доходів і фінансових результатів на підприємстві
- дослідити особливості організації контролю формування доходів і фінансових результатів на підприємстві;
- запропонувати напрями щодо вдосконалення обліку, аналізу та контролю доходів і фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій».

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є діалектичний метод пізнання. Для розкриття сутності та змісту категорій застосовувались методи теоретичного узагальнення – аналіз і синтез, індукція і дедукція, системний підхід, порівняння, аналогія, абстрагування. Метод причинно–наслідкового зв'язку,

абстрактно–логічний та метод групування використовувалися для виділення об'єктів і елементів облікової політики, удосконалення порядку розрахунку, обліку, оподаткування; історичний і логічний методи – при дослідженні теоретичних аспектів категорій.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативні документи України й інших країн світу з бухгалтерського обліку, аналізу, господарського та цивільного права, матеріали науково–практичних конференцій, довідково–інформаційні видання, статут, первинні документи, реєстри обліку та фінансова звітність КП «Муніципальна інспекція Добродій».

Практичне значення результатів дослідження полягає в обґрунтуванні методичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і контролю формування доходів фінансових результатів в системі управління підприємством. Результати дипломного дослідження впроваджено в господарську практику підприємства.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст роботи викладено на 78 сторінках друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 11 рисунків, додатки. Список використаних джерел складається зі 70 найменувань, поданих на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

1.1. Економічна сутність доходів і фінансових результатів

Трактування сутності доходів, витрат і фінансових результатів є важливою науковою проблемою. Ці категорії залишаються в центрі уваги вчених у сфері філософії, економічної теорії, мікроекономіки, макроекономіки, фінансів, менеджменту, бухгалтерського обліку і містять багато суперечностей та протиріч, що обумовлює актуальність їх дослідження.

Економічна категорія «дохід» досліджується протягом багатьох століть в тісному взаємозв'язку з такими термінами як «економічна діяльність» та «прибуток» в працях А. Сміта, К. Маркса, Дж. Мілля, Дж. Хікса, В. Парето, Л. Вальраса, Ф. Найта та ін. Наукові надбання цих вчених (теорія відносних часток факторів виробництва в доході, теорія убиваючої дохідності, теорія граничних доходів) є основними постулатами економічної теорії.

На сучасному етапі досліджень категорії «дохід» акцент робиться на поглиблення теоретичних і методичних аспектів формування, розподілу і використання доходу на рівні окремих суб'єктів господарювання. Проте серед науковців не сформувалося єдиної думки щодо економічної сутності цього поняття, визначення особливостей формування доходів підприємств в процесі їх операційної діяльності, класифікації цих доходів та деяких інших пов'язаних з ними питань.

Підґрунтям економічного підходу щодо визначення цього поняття є термін «виручка», тобто обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Інколи цей термін ототожнюється з поняттям «дохід підприємства». Прикладом спрощеного підходу є наступне визначення цієї категорії: «Як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт,

послуг» [53]. Ототожнення доходу підприємства тільки з виручкою від реалізації продукції практично виключає з нього такі притаманні йому елементи, як отримана орендна плата (при наданні основних засобів в оренду), роялті (отримані підприємством платежі за використання його інноваційного або програмного продукту, торгової марки тощо), дивіденди та проценти по сформованому підприємством портфелю фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх організацій і т.д.

Отже, трактування сутності доходів в загальноекономічній літературі зводиться до двох визначень:

1) доходи – це грошові або інші надходження (Юхименко П.І, Леоненко П.М., Пушкар Р.М., Тарнавська Н.П., Загорський В.С., Вовчак О.Д., Благун І.Г., Чуй І.Р., Мельник Л.Г., Корінцева О.І., Бойчук І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В.);

2) доходи – це виручка (виторг) від реалізації (Ястремський О.І., Грищенко О.Г., Сухарський В.С.) [22].

Проте з бухгалтерської точки зору жодне з них не є повним і досконалим. З одного боку, виручка (виторг) від реалізації – це хоча і вагома, але лише окрема складова доходів сучасного підприємства. Існують ще і відсотки та дивіденди одержані, доходи від участі у капіталі інших підприємств, отримані штрафи, пені неустойки, благодійні внески, спонсорська допомога тощо. З іншого боку, трактування сутності доходів як надходжень грошових коштів чи матеріальних цінностей не відповідає принципу нарахування, який застосовується в бухгалтерському обліку. Адже доходи визнаються не у в момент надходження грошових коштів від контрагентів, а в момент реалізації товарів, робіт, послуг, тобто відвантаження та передачі права власності на активи. До того ж не усяке надходження грошових коштів чи матеріальних цінностей визнається в бухгалтерському обліку доходами.

Отже, категорія доходів є набагато складнішою та неоднозначною, і найбільш повно їх сутність розкривається саме в бухгалтерському обліку

Бухгалтерський підхід до поняття «дохід підприємства» переважно базується на терміні «економічна вигода». Такий зміст цієї категорії визначено в

Міжнародному стандарті фінансової звітності 18 «Дохід»: «Дохід – це валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу» [43]. Аналогічне поняття в Національному стандарті бухгалтерського обліку – Н(С)БО 1» «Загальні вимоги до фінансової звітності» інтерпретується наступним чином: «Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходжень активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання власного капіталу за рахунок внесків учасників (власників) за звітний період» [45]. В табл. 1.1. розглянемо сучасні підходи до визначення сутності доходів підприємства.

Таблиця 1.1.

Сучасне визначення сутності поняття «дохід підприємства»

Автори, інші джерела	Визначення
Бутинець Ф.Ф. [9]	Як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт, послуг
Блонська В.І. [2]	Дохід підприємства – це надходження, одержані в результаті його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику
Камінська Т.Г. [35]	Доходами організації визнаються збільшення економічних вигод протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і / або підвищення їх вартості, і / або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Доход"[46]	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

На відміну від широкого трактування поняття «дохід підприємства» як за економічним, так і за бухгалтерським підходом, вузьке трактування цього поняття суттєво обмежує його зміст за кількісними параметрами. Економісти, що

притримуються цього підходу зводять поняття «дохід підприємства» лише до тієї частини валової виручки і результатів позареалізаційних операцій, що включає лише витрати на оплату праці та прибуток. За визначенням доходу М.С. Абрютіною: «Дохід в економічному розумінні – це завжди різниця між вартістю випуску продукції і витратами виробництва» [55]. Аналогічний зміст в це поняття вкладає і Ю.І. Продіус, який зазначає, що «валовий дохід характеризує кінцевий результат виробничої або комерційної діяльності підприємства і вираховується шляхом виключення із валової виручки та результатів позареалізаційних операцій всіх витрат на виробництво і реалізацію продукції, що входять до собівартості, крім витрат на оплату праці. Таким чином, дохід – це виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) за вирахуванням матеріальних витрат. Він являє собою грошову форму чистої продукції підприємства, тобто включає до себе оплату праці та прибуток» [55].

В сучасній західній і вітчизняній науковій літературі ця частина отриманих підприємством доходів визначається поняттями «економічна додана вартість» (Economic Value Added, EVA) або «чиста продукція» [68]. За своєю економічною сутністю «економічна додана вартість» («чиста продукція») є однією із форм доходу, що отримана підприємством за рахунок виробництва і реалізації товарної продукції. Мова в даному випадку йде лише про інший (обмежений) склад елементів, що формує цей дохід. Так, повний склад цих компонентів формує «валовий дохід»; за виключенням елементу «податки з доходу» формується «чистий дохід», а за виключенням елементів «податки з доходу» та «матеріальні витрати» формується «дохід у формі економічної доданої вартості («чистої продукції»).

Таким чином, розгляд поняття «дохід підприємства» у широкому трактуванні як за економічним, так і за бухгалтерськими підходами дає змогу визначити наступні основні його характеристики:

- дохід підприємства являє собою один із видів фінансових результатів його господарської діяльності за певний період;
- цей фінансовий результат характеризує надходження економічних вигод;

– основними формами економічних вигод, що характеризують дохід підприємства, виступають виручка з реалізації іншого майна, а також надходження коштів з позареалізаційних операцій;

– економічні вигоди, що формують дохід підприємства, визначаються їх обсягом у грошовій формі.

Ці базові характеристики поняття «дохід підприємства» потребують певного доповнення.

Однією з таких характеристик є висока ступінь варіювання реального значення суми економічної вигоди, що формує дохід підприємства, у часі. Це обумовлено тим, що дохід підприємства визначається у грошовій формі (а вартість грошей у часі постійно змінюється під впливом інфляції та інших чинників) і за певний період (чим довшим буде цей період, тим вищим буде ступінь зміни реального значення доходу підприємства). Тому об'єктивна оцінка доходу суб'єкта господарювання має базуватись на обов'язковому врахуванні фактору часу.

Крім того, важливою характеристикою доходу підприємства є його висока залежність від ризику, що притаманна господарській діяльності конкретного підприємства. Ця діяльність може здійснюватись за обраною підприємством агресивною, помірною або консервативною політикою, що відповідним чином буде позначатись і на сумі отриманих ним економічних вигод (доході). Отже, об'єктивне оцінювання доходу підприємства має базуватись на обов'язковому врахуванні такого фактору, як ризик [53].

Одним із найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, який визначає ефективність господарської діяльності підприємства, характеризує його фінансовий стан і рівень ділової активності є фінансовий результат.

Фінансовий результат – це кінцевий результативний показник діяльності підприємства, що визначається бухгалтером в кінці звітного періоду як різниця між доходами та витратами. При цьому доходи - це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків

власників), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена. Витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Фінансовий результат виражається прибутком або збитком.

Прибуток є однією з найскладніших економічних категорій. До сьогодні в економічній теорії немає єдиного розуміння сутності прибутку та механізму його формування. Еволюція західної теорії прибутку характеризується поступовим звуженням меж трактування даного поняття. Спочатку прибуток розглядався у вигляді відсотку, заробітної плати, земельної ренти та доходу на капітал, при чому між прибутком та відсотком не встановлювалось різниці. Так, згідно з теорією меркантилістів, прибуток виникає у сфері обігу, у зовнішній торгівлі, як різниця між ціною продажу та ціною придбання товару. Школа фізіократів виникнення прибутку пов'язувала тільки із землеробством, де вплив сил природи призводив до зростання вартості понад витрати виробництва. А. Сміт та Д. Рікардо джерелом прибутку вважали матеріальне виробництво, в якому створюється додаткова вартість. К. Маркс розглядає прибуток як перетворену форму додаткової вартості, що створюється лише найманою працею [23].

Таким чином, теорії прибутку XVII-XIX ст. зводились до виробничого трактування прибутку, в яких прибуток розглядався в основному у вигляді ренти, відсотку на капітал та заробітної плати. Джерелом прибутку у даних теоріях виступала тільки праця робітника.

Пізніше встановлюється чітке розмежування даних понять та відокремлення прибутку як самостійної категорії. А в XX ст. сформувалися три самостійні теорії прибутку.

Згідно з першою теорією джерелом прибутку є винагорода за передбачений ризик та невизначеність (непередбачений ризик), яку розвивав Ф. Найт. На його думку, винагорода у вигляді прибутку від успішної підприємницької діяльності забезпечується вмілою оцінкою не лише передбаченого, а й не передбаченого ризику. Джерелом прибутку, за твердженням Ф. Найта, є невизначеність, яка може

розглядатися як винагорода підприємця за прийняття рішень в умовах невизначеності. Згідно з концепцією даного автора, прибуток не являється функціональним доходом та не може бути віднесений до жодного з факторів виробництва, тому відрізняється від усіх видів доходів. На думку Ф. Найта, це пов'язано з тим, що: 1) прибуток може бути величиною як позитивною, так і від'ємною, в той час як заробітна плата, відсоток і рента не можуть бути від'ємними; 2) розмір прибутку коливається в значно більшій мірі порівняно з будь-яким іншим доходом. Прибуток одразу реагує на будь-яку зміну цін, тоді як інші форми доходів пристосовуються до них поступово; 3) прибуток на відміну від інших форм доходів, які є фіксованими та встановлені у певному розмірі, є залишковим доходом, розмір якого не може бути визначений заздалегідь [23].

Теорія прибутку Ф. Найта розглядає прибуток як винагороду за ризик підприємця, тобто є його позитивним наслідком. При цьому, в даній теорії не враховано можливість виникнення негативних наслідків ризику підприємця, в результаті чого він отримає збитки, які не можуть бути винагородою.

Розробку другої теорії походження прибутку пов'язують з працями відомого економіста Й. Шумпетера, який розглядав прибуток як результат здійснення нововведень. У науковій концепції Й. Шумпетера вперше вводяться поняття новатора, винахідника, який здійснює впровадження нових поєднань різних факторів виробництва, тобто інновацій. При цьому інновації розглядались ним у досить широкому сенсі, тобто у вигляді технічних інновацій всіх видів, змін в комерційній та фінансовій діяльності (знаходження нових та розширення старих ринків, винайдення нових джерел постачання та освоєння нових джерел сировини), будь-які поліпшення в організації виробництва та збуту. Таким чином, прибуток, на думку Й. Шумпетера є винагородою за підприємницьку діяльність, тобто – це вартісний вираз того, що створює або впроваджує підприємець.

В теорії прибутку Й. Шумпетера значна увага зосереджена на впливі інновацій на отримання прибутку. Безперечно можна стверджувати, що будь-які намагання суб'єкта господарювання розширити та поліпшити свою діяльність сприяє максимізації прибутку. Втім, в даній теорії, як і в теорії Ф. Найта, не

враховано можливість одержання збитку, що може виникнути у результаті перевищення витрат над доходами від впровадження інновацій [28].

Третім джерелом прибутку західна економічна думка XX століття визнає монополію. Теоретичне обґрунтування прибутку в умовах монополістичної конкуренції належить Е. Чемберлену. Він стверджував, що панування на галузевому ринку незначної кількості крупних виробників призводить до формування ринкової та цінової політики, проявом якої є завищення цін. Таким чином, при реалізації товару монополіст отримує в межах загального прибутку додаткову частину, джерелом якої виступає реалізована в ціні монополія [29].

Світова історія розвитку бухгалтерського обліку свідчить, що представники бухгалтерської економічної думки впродовж століть розглядали не тільки категорію “прибуток”, а й „фінансовий результат”, тобто прибуток чи збиток, акцентуючи основну увагу не на сутності фінансових результатів, а порядку їх визначення та запису в облікові реєстри з метою найбільш повного задоволення інформаційних потреб власників підприємства [70].

Змістовне навантаження категорій “прибуток” та „збиток” свідчить про те, що за своїм початковим змістом ці поняття відрізняються від значень, яке сьогодні в них вкладають. Так, сучасні українські вчені у галузі бухгалтерського обліку, такі як Ф.Ф. Бутинець [7,9], Ю.А. Верига [31], В.В. Гливенко [38], С.Ф. Голов [15,16], В.С. Лень [38], М.С. Пушкар [63], Н.М. Ткаченко [65], трактують прибуток та збиток відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [45]. О.В. Лишиленко [40], під прибутком розуміє джерело господарських засобів і відповідних резервів, збільшення капіталу в результаті діяльності та фінансовий результат. М.В. Кужельний та В.Г. Лінник [37] трактують прибуток як частину чистого доходу та джерело власних коштів підприємства.

В сучасній економічній літературі поняття прибутку розглядається по-різному. Економісти-теоретики розглядають різні види прибутку та джерела їх формування, економісти-практики спрямовують свої дослідження на пошуки шляхів максимізації прибутку та мінімізації збитку, економісти-бухгалтери обґрунтовують різні методи розрахунку фінансових результатів для цілей

фінансового, податкового та управлінського обліку.

Загалом, підходи до розуміння прибутку, що є в економічній літературі, залежать від позицій тих учених, з яких вони розглядають цю категорію: суспільно-політичного устрою країни, предмету та рівня розвитку науки, а також від положень нормативноправової бази певного часу чи країни. Різноманітні визначення прибутку й збитку відрізняються між собою, що є зрозумілим через складність самої категорії. Більшість авторів розглядають категорію прибуток у різних площинах, тим самим доповнюючи визначення й узагальнюючи чи навпаки деталізуючи його

Зважаючи на наявність значної кількості визначень прибутку, узагальнимо позиції вчених щодо сутності прибутку у галузі бухгалтерського обліку, фінансів та економіки в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Визначення поняття «прибуток» у фаховій економічній літературі

Визначення прибутку в економічній літературі у галузі бухгалтерського обліку	Визначення прибутку в економічній літературі у галузі фінансів	Визначення прибутку в економічній літературі у галузі економіки
Прибуток – це перевищення доходів звітного періоду над пов'язаними з ними витратами звітного періоду	Прибуток – це та частина додаткової вартості, яка залишається після покриття витрат виробництва	Прибуток – це та частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства
Прибуток – це різниця між доходами і витратами	Прибуток – це та частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства	Прибуток – це та частина доходу, що залишається після відрахування певних витрат, пов'язаних з отриманням цього доходу

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Прибуток є узагальнюючим фінансовим результатом діяльності будь-якого підприємства	Прибуток – це частина додаткової вартості, створеної і реалізованої, готової до розподілу	Прибуток – частина вартості додаткового продукту, складова доходу підприємства та показник результату фінансово-господарської діяльності підприємства

Прибуток – позитивна форма фінансових результатів, яка є метою підприємницької діяльності та показником її ефективності	Прибуток – це підсумковий показник, результат фінансово-господарської діяльності підприємства	З економічної позиції прибуток являє собою різницю між грошовими надходженнями та грошовими виплатами. З господарської позиції прибуток – це різниця між чистими активами на кінець та початок звітного періоду
Прибуток – найважливіший синтетичний показник, що характеризує економічну ефективність виробництва	Прибуток – це грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень суб'єктів господарювання	Прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції Прибуток - це частина додаткової вартості, створеної і реалізованої, готової до розподілу
Прибуток – це частина чистого доходу, котра після відповідних відрахувань залишилась на підприємстві як джерело його власних коштів	Прибуток – це найважливіша фінансова категорія, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, і свідчить про рівень і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості	Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності

Виходячи з даних табл. 1.2, можна стверджувати, що в економічній літературі достатньо повно розглянуто категорію «прибуток», проте, наявні визначення є неоднозначними та містять ряд недоліків і проблемних питань. Наявність недоліків та неточностей у визначеннях прибутку в теоретичному аспекті, пов'язано з вузьким трактуванням поняття «прибуток» в досить обмеженій кількості нормативно-правових актів.

Необхідно зазначити, що на відміну від поняття «прибуток», економічна категорія «збиток» в економічній літературі практично не розглядається. Це пов'язано з тим, що збиток є від'ємним фінансовим результатом, небажаним для суб'єктів господарювання.

1.2. Нормативно-правове забезпечення формування та обліку доходів і фінансових результатів

Національне П(С)БО 15 «Дохід» передбачає визнання доходу за наступними критеріями: – дохід визнається при збільшенні активу (утворення дебіторської заборгованості, отримання готівки) або зменшенні зобов'язання (погашення заборгованості з авансів одержаних), що призводить до збільшення власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), – оцінка доходу може бути достовірно визначена. Згідно НП(С)БО 15 «Дохід» критерії визнання доходу для наступних операцій: – продаж продукції (товарів); – виконання робіт, надання послуг; – використання іншими сторонами активів підприємства [46].

Відповідно до положень НП(С)БО 15 дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається в разі наявності таких умов:

- покупцеві передані ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [46].

Визнання доходу від операцій продажу товарів та послуг в Україні можливе тоді, коли всі без виключення перелічені вище умови виконані. Якщо хоча б одна з умов не виконується, то дохід не повинен визнаватись. Важливе значення для реального відображення доходу у звітності має момент визнання доходу, що зумовлено вимогами принципу відповідності доходів і витрат. Моментом визнання доходу від реалізації має бути момент реалізації. За економічною сутністю момент реалізації прирівнюється до моменту продажу, за яким розуміють передачу предмету договору у власність покупцю за платню.

Тобто момент реалізації збігається з моментом набуття права власності на предмет договору. Звичайно момент передачі права власності оговорюється у

договорі відповідно до права, обраного сторонами. Втрата контролю і управління над товаром, як один з критеріїв визнання доходу, безпосередньо пов'язана з передачею ризиків і вигод. Це зумовлено тим, що відповідальність за ризик можливої загибелі товару передається покупцю. Після цього моменту покупець має право згідно з міжнародним правом відразу продати цей товар іншому покупцю, оскільки він вже здійснює контроль над ризиками та вигодами. Отже, момент передачі управління і контролю над усіма ризиками і вигодами, пов'язаними з товаром, є моментом реалізації товару і, відповідно, моментом визнання доходу від реалізації.

Дату здійснення операції визначено як дату переходу права власності на товар. Однак складнощі додає той факт, що в українському законодавстві зміст категорії «ризик й вигоди, пов'язані з правом власності» не розкрито, ознаки суттєвості не застосовуються і це дає можливість підприємствам трактувати ці поняття довільно [49].

Для того, щоб заповнити правовий вакуум деякі бухгалтери та експерти в області бухгалтерського і податкового обліків вважають, що моментом для визнання виручки (доходу) є момент виконання продавцем зобов'язань з поставки відповідно до умов договору відповідно до правил «Інкотермс» (англ. Incoterms, International commerce terms). На перший погляд цього цілком достатньо, щоб визначити момент визнання виручки. Проте, це не зовсім вірно, оскільки передача контролю у розумінні бухгалтерської термінології виглядає трохи ширше, ніж фізична передача товару у користування покупця і виконання умов договору на поставку. Повноцінний контроль над товаром можливий тільки після переходу права власності на товар від продавця до покупця. Якщо спростити розуміння, то можна уявити момент визнання виручки в наступному вигляді: момент передачі контролю на товар покупцеві = поставка товару + перехід права власності на товар.

Слід також відзначити, що МСФЗ 15 (IFRS 15) більш детально описує поняття моменту передачі контролю на товар. Так, згідно з п. 31 МСФЗ 15 суб'єкт господарювання визнає дохід, коли (або в міру того, як) суб'єкт господарювання задовольняє зобов'язання по виконанню, передавши обіцяний товар або послугу

(тобто актив) клієнту. Актив передається, коли (або в міру того, як) клієнт отримує контроль над таким активом [44]. При цьому в стандартах також наявне визначення контролю над активом – це здатність керувати використанням активу (заборонити іншим суб'єктам господарювання керувати використанням активу) і отримувати практично всі інші вигоди від нього (заборонити іншим суб'єктам господарювання отримувати вигоди від нього) (п. 33 МСФЗ 15). Таке визначення є дуже близьким за своїм змістом із визначенням права власності на актив. Що стосується моменту передачі контролю, то для його розуміння МСФЗ передбачені наступні критерії:

- у організації є існуюче право на оплату активу;
- у покупця є право власності на актив;
- організація передала право фізичного володіння активом;
- покупець схильний до значних ризиків і вигод, пов'язаних з правом власності на актив;
- покупець прийняв актив.

Як бачимо, право власності та момент його переходу є ключовими факторами при визначенні виручки від реалізації продукції. Одночасно з переходом права власності або володіння на товар підприємство, як правило, не приймає у подальшому участі у їх управлінні та здійсненні контролю. Збереження участі в управлінні, яке пов'язане з володінням та контролем за товарами, може бути лише у обмеженому ступені і кожна така ситуація повинна розглядатись індивідуально. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначає економічну вигоду як потенційну можливість отримання грошових коштів. Тому, у разі невпевненості в оплаті відвантажених товарів продавець не має права визнавати саме під час відвантаження дохід [59].

Так, згідно з Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [45] прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. МСБО1 «Подання фінансової звітності» [42] визначає прибуток як загальний дохід за вирахуванням витрат за винятком компонентів іншого сукупного прибутку. Сума компонентів «прибутку або збитку» та «іншого сукупного прибутку» становить загальний сукупний прибуток.

Таким чином, визначення прибутку, наведені у Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСБО 1 «Подання фінансової звітності» містять суто практичний аспект його обчислення.

В Господарському кодексі України [18] прибуток ототожнюється з доходом і трактується як показник фінансових результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання, який визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.

Необхідно зазначити, що на відміну від поняття «прибуток», економічна категорія «збиток» в економічній літературі практично не розглядається. Це пов'язано з тим, що збиток є від'ємним фінансовим результатом, небажаним для суб'єктів господарювання.

Законодавче визначення збитку закріплене у Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСБО 1 «Подання фінансової звітності». Так, згідно з Н(П)СБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [45]. Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансової звітності», збиток – це різниця між загальним доходом та витратами, за винятком компонентів іншого сукупного прибутку [42].

В міжнародній практиці бухгалтерського обліку для визначення фінансового результату використовують два методи: метод «витрати-випуск», що базується на моделі В. Леонтєва та балансовий метод. Метод «витрати-випуск» передбачає визначення фінансового результату шляхом співставлення доходів та витрат. Балансовий метод полягає у визначенні фінансового результату на підставі зміни величини чистих активів або власного капіталу впродовж звітного періоду. Наявність двох методів визначення фінансових результатів ґрунтується на положеннях базових теорій балансу: статичної та динамічної. В основі балансового методу визначення фінансового результату лежить статична модель балансу, яка полягає в тому, що завданням бухгалтерського балансу є надання інформації про майновий стан підприємства на конкретний момент часу, забезпечення можливості

порівняння балансів за різні звітні періоди для оцінки результатів діяльності підприємства. Динамічний підхід полягає у визначенні фінансового результату як різниці між виручкою і витратами від реалізації, при цьому зміни вартості майна не враховуються [50].

Наведені методи визначення фінансового результату базуються на положеннях концепцій капіталу і збереження капіталу, які містяться в Концептуальній основі фінансової звітності.

В Концептуальній основі фінансової звітності також зазначено, що прибутком вважається надходження активів, що перевищують суми, необхідні для збереження капіталу. Таким чином, прибуток є залишковою сумою після вирахування витрат з доходу. Якщо витрати перевищують дохід, залишкова сума є збитком [36].

В Україні, до прийняття НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», головним методом визначення фінансового результату був метод вирахування з доходів пов'язаних з ними витрат, основою якого є модель В. Леонтьєва «витрати-випуск». Згідно з НП(С)БО 1 суб'єкти господарювання повинні обов'язково наводити у «Звіті про фінансові результати» інформацію про інший сукупний дохід, який впливає на зміни у власному капіталі (збільшення або зменшення), що зумовило і зміну назви - Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Таким чином, діючий Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) передбачає застосування двох методів визначення фінансового результату: методу «доходи-витрати» та балансового методу, внаслідок чого є більш інформативним.

1.3. Методологічні підходи до класифікації доходів і фінансових результатів

Одним із найважливіших аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємствах є розробка класифікації доходів, витрат і фінансових результатів,

здатної максимально задовольняти інформаційні потреби користувачів. Практичне значення класифікації дуже велике. По-перше, вона забезпечує групування та систематизацію даних про доходи, витрати і фінансові результати, які виступають основними об'єктами бухгалтерського обліку, у різних обліково-аналітичних розтинах залежно від цільової спрямованості їх використання. По-друге, класифікація значною мірою визначає основні напрями організації бухгалтерського обліку доходів, витрат і фінансових результатів на прикладному рівні, оптимальний ступінь співвідношення та взаємозв'язку окремих його елементів, вибір відповідних методів обліку, планування, контролю, аналізу і моделювання управлінських рішень. При цьому, як зауважують науковці [35, с. 233], класифікація повинна відповідати, як мінімум, двом постулатам: перший – вона має бути теоретично обґрунтованою; другий – застосування її на практиці визначається необхідністю.

З цієї точки зору і здійснено авторами дослідження сучасних проблем та обґрунтовано основні напрями удосконалення класифікації доходів, витрат і фінансових результатів в бухгалтерському обліку.

Класифікація доходів у бухгалтерському обліку визначається НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [45], НП(С)БО 15 «Дохід» [46] та Інструкцією про застосування Плану рахунків [34] що узагальнено в табл. 1.3.

Виходячи з інформації, наведеної в табл. 1.3, неважко помітити, що класифікація доходів у чинних НП(С)БО не співпадає.

Таблиця 1.3

Класифікація доходів у бухгалтерському обліку

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [45]	НП(С)БО 15 «Дохід» [46]	Інструкцією про застосування Плану рахунків [34]
	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Доходи від реалізації
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	-
Інші операційні доходи	Інші операційні доходи	Інший операційний дохід

Доход від участі в капіталі	Фінансові доходи	Доход від участі в капіталі
Інші фінансові доходи		Інші фінансові доходи
Інші доходи	Інші доходи	Інші доходи

Це пов'язане, в першу чергу, з направленістю НП(С)БО 1 на складання фінансової звітності, а НП(С)БО 15 – на загальні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства. Разом з тим, два нормативних документи мають однакове юридичне значення, а тому не повинні мати суперечностей. На думку науковців, авпаки, вказані НП(С)БО необхідно вважати основою для розробки інших нормативних актів, таких як Інструкція до Плану рахунків та відомчі методичні рекомендації, що містять більш деталізовану інформацію [61].

Так, чистий дохід (виручка) зустрічається тільки в НП(С)БО 1, де й наводиться методика його розрахунку. Оскільки відповідно до НП(С)БО 15 [46] до доходу не включаються сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів та сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала, а в НП(С)БО 1 [45] вказані суми вираховуються з доходу (виручки) від реалізації, оскільки попередньо до нього включені, то знову маємо методологічну суперечність двох нормативних документів.

Водночас з огляду на те, що класифікація доходів у бухгалтерському обліку здійснюється за видами діяльності, то необхідність поділу фінансових доходів на доходи від участі в капіталі та інші фінансові доходи на думку науковців є сумнівною, так само як заміна назви «Доходи від інвестиційної діяльності» на «Інші доходи» [61].

Проблеми класифікації фінансових результатів відображені у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, але до кінця все ж не вирішені. З метою узагальнення та поглиблення існуючих класифікацій вчені дослідили 38 літературних джерел, в яких виявлено тільки 6 ознак класифікації прибутку (збитку), що дає підстави для формулювання наступних висновків:

- більшість авторів не називають ознак класифікації прибутку (збитку), а тільки перераховують його різноманітні види;

- класифікація фінансових результатів ускладнюється тим, що різні науковці по-різному визначають сутність одного й того самого виду прибутку чи збитку (“нерозподілений” і “балансовий” прибуток, “валовий” і “загальний” прибуток, включення нормального прибутку до складу економічного та його окреме відображення). На нашу думку, плутанина у визначеннях, в основному, пов’язана з відстаючим розвитком економічної теорії в порівнянні з прикладними дисциплінами, відмінностями податкового та бухгалтерського законодавства, методологією обліку до та після введення Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

- автори інколи заміняють види фінансових результатів синонімами (“нерозподілений”, “реінвестований” чи “капіталізований” прибуток);

- певні класифікаційні ознаки та види фінансових результатів, що виділяються в межах них, можуть бути використані тільки однією наукою, а не всіма науками економічного спрямування (“монопольний”, та “інноваційний”, “номінальний” і “реальний” прибуток тощо). Отже, існуючі в економічній літературі підходи до класифікації фінансових результатів містять багато спірних моментів, а тому на думку авторів дослідження є недосконалими [61].

Разом з тим в бухгалтерському обліку окремі види фінансових результатів наводяться в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [46] як статті звіту. Це валовий прибуток (збиток), прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток (збиток) до оподаткування, прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування та чистий прибуток (збиток).

Дещо змінені та деталізовані види фінансових результатів розкриваються в Інструкції про застосування Плану рахунків [34], що включають прибуток нерозподілений, непокриті збитки, прибуток, використаний у звітному періоді, результат операційної діяльності, результат фінансових операцій, результат іншої діяльності

Всі інші нормативно-правові акти, що регулюють методологічні засади обліку на підприємствах, не відображають навіть перерахованих видів фінансових результатів.

Отже, досліджені нормативно-правові акти, що регламентують порядок визначення результатів діяльності підприємства, взагалі не містять класифікації фінансових результатів, що могла б бути використана для створення ефективних інформаційних облікових моделей.

Класифікація фінансових результатів, у першу чергу, необхідна для прийняття відповідних рішень користувачами, а тому повинна відображати продуктивний аспект з одного боку, й правовий аспект – з іншого у розрізі певних ознак.

Таким чином, фінансові результати підприємства, на погляд науковців, доцільно класифікувати за такими ознаками:

- вид діяльності, що забезпечить інформаційну модель даними про фінансові результати від усіх видів діяльності підприємства;
- джерело формування, що дасть можливість деталізувати фінансові результати за окремими видами здійснених операцій в межах видів діяльності;
- рівень (підрозділ) формування, що забезпечить оперативність управління та дієвість контролю за результатами діяльності центрів відповідальності;
- період формування, що дасть можливість розмежувати фінансові результати за звітними періодами;
- методика розрахунку, що забезпечить можливість визначення результату не тільки за даними фінансового, а й управлінського обліку;
- відповідність плану, що створить можливість регулювання розміру фінансових результатів залежно від мети управління;
- база оцінки, яка дасть можливість визначати результат не тільки фінансового, а й податкового обліку (табл.. 1.4) [61].

Таблиця 1.4

Класифікації фінансових результатів

Ознака класифікації фінансових результатів	Види фінансових результатів
Види діяльності	- прибуток (збиток) від основної діяльності; - прибуток (збиток) від іншої операційної діяльності; - прибуток (збиток) від операційної діяльності; - прибуток (збиток) від фінансової діяльності; - прибуток (збиток) від інвестиційної діяльності; - прибуток (збиток) від іншої діяльності
Джерела формування	- прибуток (збиток) від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) (основна діяльність); - прибуток (збиток) від реалізації активів та здійснення операцій, що не відносяться до основної діяльності підприємства (інша операційна діяльність); - прибуток (збиток) від здійснення інвестицій (інвестиційна діяльність); - прибуток (збиток) від одержання дивідендів, відсотків та здійснення запозичень (фінансова діяльність); - прибуток (збиток) від операцій, не пов'язаних з основною, іншою операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю (інша діяльність)
Характер оподаткування	- оподатковуваний прибуток; - прибуток, що не підлягає оподаткуванню
Склад елементів звітності, регламентованих на законодавчому рівні	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід): - валовий прибуток (збиток); - прибуток (збиток) від операційної діяльності; - прибуток (збиток) до оподаткування; - чистий прибуток (збиток); Баланс (Звіт про фінансовий стан): - сукупний прибуток (збиток) - нерозподілений прибуток (непокритий збиток)
Період формування	- прибуток (збиток) минулого періоду; - прибуток (збиток) звітного періоду; - прибуток (збиток) майбутнього періоду
Характер використання	- нерозподілений прибуток; - розподілений прибуток;
Відповідність плану	- недоотриманий прибуток; - надлишковий прибуток; - плановий прибуток;

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА «МУНІЦИПАЛЬНА ІНСПЕКЦІЯ ДОБРОДІЙ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика КП «Муніципальна інспекція Добродій»

Комунальне підприємство «Муніципальна інспекція Добродій» створено згідно з Рішенням Івано-Франківської міської ради та зареєстрована 02.01.2020 за юридичною адресою: Україна, Івано-Франківська обл., місто Івано-Франківськ, вул. Галицька, будинок 126. Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ– 43436032. Розмір статутного капіталу складає 8 000 000,00 грн..

Основним видом діяльності підприємства є:

84.24 - Діяльність у сфері охорони громадського порядку та безпеки

До інших видів діяльності підприємства відноситься:

80.20 - Обслуговування систем безпеки. [24].

КП «Муніципальна інспекція Добродій» створено на базі відокремленої частини комунальної власності територіальної громади міста Івано-Франківськ відповідно до Господарського та Цивільного Кодексів України. Комунальне підприємство входить до сфери управління Івано-Франківської міської ради.

КП «Муніципальна інспекція Добродій» створено з метою :

- охорони громадського порядку та здійснення контролю за станом благоустрою на території Івано-Франківської міської територіальної громади;
- забезпечення порядку, охорони і збереження комунального майна та об'єктів комунальної інфраструктури, земельних ресурсів міста;
- здійснення контролю у громадських місцях та місцях відпочинку громадян,
- забезпечення порядку під час масових заходів, протидії адміністративним правопорушенням,

- контролю за утриманням в належному стані закріплених за підприємствами, установами та організаціями територій Івано-Франківської міської територіальної громади.

У своїй діяльності Муніципальна інспекція керується Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про охоронну діяльність», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», Про благоустрій населених пунктів», «Про відходи», «Про захист прав споживачів», Кодексом України про адміністративні правопорушення, Цивільним та Господарським кодексами України, нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Правилами благоустрою Івано-Франківської міської територіальної громади, рішеннями міської ради і виконавчого комітету, розпорядженнями міського голови, Статутом КП «Муніципальна інспекція «Добродій» та іншими нормативними актами.

Підприємство підпорядковане виконавчому комітету Івано-Франківської міської ради, а саме безпосередньо підпорядковане першому заступнику міського голови м. Івано-Франківськ.

Згідно Статуту комунального підприємства, який затверджено та перереєстровано 09.09.2022р. КП «Муніципальна інспекція Добродій» є самостійним господарським суб'єктом, набуває прав та обов'язків юридичної особи з дня реєстрації (Додаток А).

КП «Муніципальна інспекція Добродій» має самостійний баланс, поточний (в тому числі валютний) рахунки в установах банків, печатку із своєю назвою, штампами, інші атрибути юридичної особи відповідно до законодавства України.

Майно комунального підприємства є власністю Івано-Франківської територіальної громади і закріплене за ним на праві повного господарського відення. Власністю КП «Муніципальна інспекція Добродій» є прибуток та майно, придбане в результаті здійснення додаткової фінансово-господарської діяльності у порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Майно КП «Муніципальна інспекція Добродій» формується за рахунок:

- грошових та матеріальних внесків Засновника,

- одержаних доходів від надання послуг та інших видів господарської діяльності, що не заборонені чинним законодавством України;
- кредитів банків та інших кредиторів,
- капітальних вкладень і дотацій з бюджетів;
- майна, придбаного у інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян, у встановленому законодавством порядку.

Чистий прибуток, одержаний комунальним підприємством «Муніципальна інспекція Добродій» в результаті додаткової діяльності направляється на розвиток матеріально-технічної бази та створення фонду матеріального заохочення.

Вищим органом управління КП «Муніципальна інспекція Добродій» є Івано-Франківська міська ради. Безпосереднє управління підприємством здійснює директор, який призначається та звільняється з посади міським головою м. Івано-Франківськ. Директор призначається на посаду на умовах контракту.

Директор вирішує всі питання господарської діяльності комунального підприємства, за виключенням тих, які віднесено до виключної компетенції Івано-Франківської міської ради.

Засновник та виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради мають право вимагати звіту директора щодо фінансово-господарської діяльності підприємства.

На сьогоднішній день разом з інспекторами з благоустрою КП «Муніципальна інспекція Добродій» вирішує питання незаконних забудівель, порядку у місті, незаконної торгівлі та багато інших актуальних проблемних задач.

Перелік обов'язків КП «Муніципальна інспекція Добродій» доволі широкий та різносторонній, він включає:

- охорону публічного порядку та майна;
- сприяння органам національної поліції та ДСНС;
- надання своєчасної допомоги потерпілим від нещасних випадків чи правопорушень;
- участь у порятунку людей та майна в разі стихійного лиха, інших надзвичайних ситуацій;

- допомога на дорозі учасникам дорожнього руху — Авто Мото Help;
- екологічне інспектування об'єктів міста та інші обов'язки.

Працівники обираються ретельно, виходячи із їхнього досвіду та морально-етичних якостей. Перевага надається професійним спортсменам та колишнім військовим.

За час своєї роботи КП «Муніципальна інспекція Добродій» допомогла вирішити чимало проблемних питань, швидко та на високому рівні забезпечила порядок під час проведення концертів, спортивних матчів, святкувань тощо.

2.2. Формування облікової політики підприємства в частині обліку доходів і фінансових результатів

Організація бухгалтерського обліку в КП «Муніципальна інспекція Добродій» ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та інших нормативно-правових актів. Згідно Наказу про облікову політику підприємства, забезпечення бухгалтерського обліку покладено на відділ бухгалтерського обліку та кадрового забезпечення на чолі з головним бухгалтером.

Облікова політика підприємства – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності [59].

Передумовами формування облікової політики є:

- альтернативні варіанти чинного законодавства щодо організації і методики обліку;
- відсутність законодавчого регулювання обліку тих чи інших об'єктів чи процесів.

При формуванні облікової політики слід враховувати наступні фактори:

- стан економічного, податкового та бухгалтерського законодавства, рівень інфляції, інвестиційну діяльність;

- правовий статус підприємства – форма власності, організаційно-правова форма господарювання, галузь і вид діяльності, кількість структурних підрозділів та їх економічні взаємозв'язки;

- поточні та перспективні плани розвитку підприємства;

- кадрове та матеріально-технічне забезпечення бухгалтерської служби;

- якісний склад бухгалтерської служби тощо.

Нормативний характер внутрішніх документів облікової політики дозволяє регламентувати альтернативні, суперечливі проблеми та питання, за якими відсутнє законодавче регулювання (наприклад, організація управлінського обліку). Облікова політика покликана узгоджувати інтереси всіх користувачів облікової інформації.

Сукупність факторів, що впливають на формування облікової політики є такою:

- економічно-правові умови діяльності (державне регулювання господарської діяльності, система оподаткування діяльності, інфраструктура ринку тощо);

- організаційна структура та правовий статус підприємства (форма власності, галузь і вид діяльності, обсяги діяльності, організаційна структура підприємства, структура апарату управління, система організації обліку тощо);

- кадрове та матеріально-технічне забезпечення діяльності підприємства (рівень кваліфікації адміністративного та бухгалтерського персоналу; автоматизація облікової та інших функцій управління; система матеріального заохочення ефективної роботи працівників підприємства і матеріальної відповідальності за коло обов'язків, що виконуються; система інформаційного забезпечення діяльності підприємства тощо);

- стратегія фінансово-господарського розвитку підприємства.

Облікова політика КП «Муніципальна інспекція Добродій» формується з урахуванням специфіки його діяльності. Це, зокрема, державна форма власності (власність територіальних громад), вид діяльності та організаційно-правова форма - комунальне підприємство.

Важливим елементом облікової політики підприємства є формування підходів до обліку доходів і фінансових результатів та їх відображення у фінансовій звітності. Сформована підприємством облікова політика щодо обліку доходів і фінансових результатів досить суттєво впливає на величину показників фінансового стану підприємства.

Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства передбачено наступні елементи облікової політики підприємства:

– стосовно доходів:

- 1) порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;
- 2) порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;

– стосовно витрат:

- 1) порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат,
- 2) ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;
- 3) застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій;
- 4) перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат та бази їх розподілу;
- 5) перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);
- 6) базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;

– стосовно фінансових результатів:

- 1) підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;
- 2) порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств);
- 3) дату включення простих акцій, випуск яких зареєстровано, до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу [24].

В Наказі про облікову політику підприємства КП «Муніципальна інспекція Добродій» щодо обліку доходів та формування фінансових результатів

встановлено лише перелік адміністративних витрат при визначенні собівартості виконаних робіт, надання послуг.

Основні напрямки формування облікової політики щодо обліку доходів і фінансових результатів, які повинні бути висвітлені в Наказі про облікову політику КП «Муніципальна інспекція Добродій» (Додаток Б)..

На нашу думку Наказ про облікову політику КП «Муніципальна інспекція Добродій» повинен містити також такі елементи з обліку доходів і фінансових результатів:

1) розмежування доходів за кожною класифікаційною групою:

- дохід (виручка) від реалізації робіт, послуг;
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи;

2) перелік та склад доходів від реалізації:

- дохід від реалізації робіт,
- дохід від надання послуг;

3) умови визнання та критерії оцінки доходу від надання і виконання робіт та послуг на дату складання балансу:

метод оцінки ступеня завершеності операцій або метод рівномірного нарахування;

4) перелік та склад інших операційних доходів: дохід від реалізації іноземної валюти; дохід від реалізації інших оборотних активів; дохід від операційної оренди активів; дохід від операційної курсової різниці; одержані штрафи, пені, неустойки; відшкодування раніше списаних активів; дохід від списання кредиторської заборгованості; одержані гранти та субсидії; інші доходи від операційної діяльності;

5) перелік та склад інших доходів: дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від реалізації необоротних активів; дохід від реалізації майнових комплексів; дохід від неопераційної курсової різниці; дохід від безоплатно одержаних активів; інші доходи від звичайної діяльності;

б) порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку

Спрямування підприємствами державного, комунального секторів економіки частини чистого прибутку на квартальну і річну дату балансу відображається:

1. На розвиток виробництва – за дебетом субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” і кредитом субрахунку 426 “Фонди спеціального призначення” (субрахунок 4261 “Фонд розвитку виробництва”). Здійснені за рахунок цього фонду капітальні інвестиції (придбання, створення, модернізація, модифікація, реконструкція, добудова, дообладнання тощо необоротних активів) відображаються за дебетом субрахунку 4261 “Фонд розвитку виробництва” і кредитом субрахунку 4262 “Використання фонду розвитку виробництва”.

2. На матеріальне заохочення – за дебетом субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” і кредитом рахунку 66 “Розрахунки за виплатами працівникам” наводиться сума нарахованої працівникам винагороди, допомоги, премії тощо, яка обчислена відповідно до законодавства, установчих і розпорядчих документів та фінансового плану з прибутку попереднього звітного кварталу (року).

3. На створення інших фондів – за дебетом субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” і кредитом субрахунку 426 “Фонди спеціального призначення” (субрахунок 4263 “Інші фонди”). Використання інших фондів відображається за дебетом субрахунку 426 “Фонди спеціального призначення” (субрахунок 4263 “Інші фонди”) і кредитом субрахунку 4264 “Використання інших фондів”.

4. На належну до бюджету суму прибутку відповідно до законодавства – за дебетом субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” і кредитом рахунку 67 “Розрахунки з учасниками”.

5. Відрахування у централізований фонд (за рахунок чистого прибутку) відповідно до законодавства та установчих документів – за дебетом субрахунку 443 “Прибуток, використаний у звітному періоді” і кредитом субрахунку 682 “Внутрішні розрахунки”.

2.3 Особливості первинного , синтетичного та аналітичного обліку доходів і фінансових результатів на підприємстві

В сучасних умовах господарювання побудова обліку на підприємстві повинна бути спрямована на забезпечення максимальної ефективності облікових процедур, що визначається найбільш повною реалізацією його інформаційної, аналітичної та контрольної функцій.

Організація бухгалтерського обліку КП «Муніципальна інспекція Добродій» ведеться відповідно до наказу « Про облікову політику підприємства» (Додаток Б).

КП «Муніципальна інспекція Добродій» надає послуги та виконує роботи на підставі укладених Договорів. В Договорі визначаються умови виконання робіт або надання послуг, ціна, строки та форми розрахунків

Підприємства, що є платниками податку на додану вартість зобов'язані надати покупцеві податкову накладну із зазначенням у ній дати виписки, порядкового номера, найменування та індивідуального податкового номера продавця і покупця, умови продажу і форми ведення розрахунків. Якщо покупець не є платником податку, то податкова накладна йому не надається.

Податкова накладна складається в двох примірниках постачальником в день відпуску матеріальних цінностей або в день надходження передоплати. Цей документ надає право покупцеві на отримання податкового кредиту з ПДВ, а продавцеві - збільшує податкове зобов'язання, яке необхідно сплатити. [27].

Важливим моментом при наданні такої податкової накладної є те, що підприємство-продавець надання податкової накладної здійснює за допомогою електронної системи обліку накладних, а саме ЄРПН. Тільки при реєстрації продавцем в єдиному реєстрі податкових накладних покупець отримає право на відображення податкового кредиту.

Надходження коштів у касу за реалізацію продукції (товарів) оформляють прибутковими касовими ордерами типової форми № КО-1 та фіскальними чеками із застосуванням реєстратора розрахункових операцій. Коли кошти надходять на

поточних рахунків підприємства, то підтверджуючим документом є банківська виписка.

При реалізації послуг усі підприємства, які зареєстровані як платники податку на додану вартість у податковому органі, зобов'язано виписувати податкову накладну. Податкова накладна складається у двох екземплярах (оригінал і копія) у момент виникнення податкових зобов'язань у продавця.

Надходження коштів за реалізовані послуги проводиться через банк документом, що її підтверджує, є виписка банку.

Підтвердженням надання послуг є Акт виконаних робіт.

Наприкінці кожного місяця складається Реєстр надання послуг та виконаних робіт за місяць, який ведеться окремо по видах послуг, і замовникам. У реєстрі вказується дата, назва замовника, сума й найменування контрагента.

На підставі первинних документів і реєстру реалізації послуг заповнюється оборотно–сальдова відомість по рахунку 361.

Дебетове сальдо по рахунку 36 «Розрахунки з покупцями й замовниками» вказує на виникнення дебіторської заборгованості по підприємству по даному споживачеві.

Дані по погашенню заборгованості підприємство одержує з виписки банку, яка містить інформацію про кошти на рахунку, по даним виписки банку відбувається списання дебіторської заборгованості з облікових регістрів.

На підставі даних оборотно – сальдової відомості формується фінансова звітність: фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (додаток В,Г,Д).

Існуючі на початок місяця залишки по неоплачених рахунках з відомості за минулий місяць переносяться в нову відомість. При наданні послуг на підставі видаткових документів проводяться відповідні записи у звітному періоді у відомості по рахунку 23. На підставі виписок банку або інших документів здійснюється оцінка про оплату рахунків, із вказівкою дати, суми зарахування в рахунок розрахунків.

Облік розрахунків з покупцями ведеться у відомостях по рахунках 361 «Розрахунки з покупцями й замовниками».

У бухгалтерському обліку реалізація відображається в момент підписання акту про виконані роботи, надані послуги. Однак при одержанні коштів у якості передоплати, у підприємства також виникає податкове зобов'язання по ПДВ. У регістрах бухгалтерського обліку повинна бути зроблений запис по кредиту рахунку 641/ПДВ.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи та видатки підприємства і її розкриття у фінансовій звітності наведені в П(С)БУ 15 «Дохід» і П(С)БУ 16 «Видатки».

Згідно П(С)БУ 15 «Дохід», дохід (виторг) від реалізації зізнається у випадку наявності всіх нижчеподаних умов:

- покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані із правом власності на послугу;
- підприємство не здійснює подальше управління і контроль над реалізованими послугами;
- сума доходу (виторгу) може бути вірогідно визначена;
- існує впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а видатки, пов'язані із цією операцією, можуть бути вірогідно визначені.

Перераховані вище умови виконуються в момент реалізації послуг покупцям. Таким чином, у бухгалтерському обліку, на відміну від податкового, доходи відображаються в момент надання послуг. При цьому сума передоплати, отриманої від покупців, доходом не зізнається. Не визнаються доходом суми непрямих податків і зборів (ПДВ, акцизу й інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню в бюджет і в позабюджетні фонди). Тобто в бухгалтерському обліку суми непрямих податків виключаються із суми доходу.

Для відбиття реалізації послуг в КП «Муніципальна інспекція Добродій»: використовуються рахунки обліку доходів, видатків і рахунки обліку фінансових результатів, зокрема:

- субрахунок 703 «Дохід від реалізації послуг» рахунку 70 «Доходи від реалізації»;

– субрахунок 903 «Собівартість реалізованих послуг» рахунку 90 «Собівартість реалізації»»

– субрахунок 791 «Результат основної діяльності» рахунку 79 «Фінансові результати».

Для обліку інших операційних доходів на підприємстві використовують рахунок 71 в розрізі відповідних субрахунків.

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації». Даний рахунок є пасивним, тому по кредиту рахунку відображається збільшення (одержання) доходу, по дебету - належна сума непрямих податків; суми, які одержує підприємство на користь комітента, та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». [14].

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» планом рахунків призначено для узагальнення інформації про собівартість реалізованої продукції. По дебету даного рахунку відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, по кредиту – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати». [34].

Рахунок 79 «Фінансові результати» призначено для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства.

За кредитом рахунку 79 "Фінансові результати" відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом - суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, також належна сума нарахованого податку на прибуток.

Сальдо рахунку при його закритті списується на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)". [14].

Рахунок 79 "Фінансові результати" має такі субрахунки:

791 "Результат операційної діяльності"

792 "Результат фінансових операцій"

793 "Результат іншої діяльності"

На субрахунку 791 "Результат операційної діяльності" визначається прибуток (збиток) від операційної діяльності підприємства.

За кредитом субрахунку відображається в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності (рахунки 70 "Доходи від реалізації", 71 "Інший операційний дохід"), за дебетом - сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (90 "Собівартість реалізації", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут", 94 "Інші витрати операційної діяльності").

Сальдо субрахунку 791 при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Відповідно до НП(С)БО фінансовий результат від операцій по реалізації послуг визначається шляхом зіставлення доходів і видатків.

Розглянемо порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з реалізації послуг в КП «Муніципальна інспекція Добродій» (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

Кореспонденція рахунків з обліку операцій по реалізації послуг в КП
«Муніципальна інспекція Добродій»

№ з/п	Зміст господарських операцій	Дебет рахунку	Кредит рахунку	Сума, грн
1	2	3	4	5
1	Відбитий дохід від реалізації послуг	361	703	37200,6
2	Відбиті податкові зобов'язання з ПДВ	703	641	6200,1
3	Відбита собівартість наданих послуг	903	23	28405
4	Зроблена оплата за надані послуги	311	361.1	37200,6
5	Отримана передоплата за поставку послуг	311	681	126060

6	Відбиті податкові зобов'язання з ПДВ	643	641	21010
7	Відбита собівартість послуг	903	23	96742
8	Отриманий дохід від реалізації послуг	361	703	126060
9	Сума доходу зменшена на суму податкових зобов'язань	703	643	21010
10	Зроблений взаємозалік заборгованості	681	361	126060

Інформація про доходи підприємства, як вже було зазначено, збирається в відомості за відповідними рахунками, в якому наводиться кореспонденція рахунків щодо формування доходів, а також дається розшифровка сум доходів за субрахунками рахунків сьомого класу та доповнюється даними про надходження доходів від конкретних юридичних та фізичних осіб.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Методичні підходи та аналіз формування доходів і фінансових результатів на підприємстві

Фінансові результати діяльності підприємства відображають стан капіталу у процесі його кругообігу, і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності. Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються сумою отриманого прибутку та рівнем рентабельності.

Значення аналізу доходів і фінансових результатів полягає в тому, що він є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами підприємств з метою збільшення прибутку та підвищення рентабельності.

Необхідність аналізу доходів і фінансових результатів визначається основною метою функціонування підприємств – здійснення діяльності, що дає позитивний фінансовий результат. Отриманий прибуток створює необхідні умови для розвитку підприємства. Аналіз впливу окремих факторів на фінансовий результат дає можливість своєчасно виявити помилки та розробити заходи, спрямовані на вирішення проблем, що виникли в діяльності підприємства.

Основними завданнями аналізу доходів і фінансових результатів діяльності підприємства є:

- вивчення можливостей одержання прибутку відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку;
- систематичний контроль за процесом формування доходів і прибутку та їх динамікою;
- визначення впливу як зовнішніх, так і внутрішніх факторів на формування доходів і фінансових результатів
- оцінювання якості прибутку;

- виявлення резервів збільшення суми прибутку і підвищення рівня прибутковості бізнесу;
- оцінювання роботи підприємства з використання можливостей збільшення прибутку і рентабельності;
- розробка рекомендацій з підвищення ефективності системи управління прибутком.

Основними джерелами інформації при аналізі фінансових результатів є:

- дані аналітичного бухгалтерського обліку за рахунками доходів, витрат і фінансових результатів;
- дані фінансової звітності:
 - ф. № 1 «Баланс»;
 - ф. № 2 «Звіт про фінансові результати»;
 - ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
 - ф. № 4 «Звіт про власний капітал»;
 - ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- дані внутрішньої управлінської звітності;
- відповідні таблиці бізнес-плану підприємства.

Аналіз формування доходів і фінансових результатів включає наступні етапи:

- дослідження абсолютних і відносних показників доходів і фінансових результатів у динаміці за ряд років (горизонтальний аналіз);
- визначення питомої ваги окремих показників доходів і фінансових результатів у їх сукупності (вертикальний аналіз);
- дослідження темпів росту (приросту) доходів і фінансових результатів за ряд років (трендовий аналіз);
- оцінювання факторів впливу на величину результативного показника доходів і фінансових результатів (факторний аналіз).

В табл. 3.1 представлені основні показники аналізу доходів і фінансових результатів та порядок їх розрахунку.

Таблиця 3.1

Показники аналізу доходів і фінансових результатів та порядок їх розрахунку

Показник	Розрахунок	Показники для розрахунку
Методика горизонтального аналізу		
Абсолютне відхилення доходів	$\Delta D = D_1 - D_0$	ΔD – абсолютне відхилення доходів D_1, D_0 – доходи відповідно за звітний і базисний роки
Абсолютне відхилення фінансових результатів	$\Delta \Phi P = \Phi P_1 - \Phi P_0$	$\Delta \Phi P$ – абсолютне відхилення фінансового результату $\Phi P_1, \Phi P_0$ – фінансовий результат відповідно за звітний і базисний роки
Методика вертикального аналізу		
Питома вага елемента в загальній сумі доходів	$PB_{i.d.} = \frac{A_i}{PR_d}$	$PB_{i.d.}$ – питома вага і-го елемента в загальній сумі доходів; A_i – величина і-го елемента; PR_d – підсумковий результат загальної суми доходів
Питома вага елемента в загальній сумі фінансового результату	$PB_{i.f.p.} = \frac{A_{i.f.p.}}{PR_{f.p.}}$	PB_i – питома вага і-го елемента в загальному фінансовому результаті; $A_{i.f.p.}$ – величина і-го елемента; $PR_{f.p.}$ – підсумковий результат загальної суми фінансового результату
Методика трендового аналізу		
Темп росту доходів	$TR_d = \frac{D_1}{D_0} \times 100 \%$	TR_d – темп росту доходів; D_1, D_0 – дохід відповідно за звітний і базисний роки
Темп росту фінансового результату	$TR_{f.p.} = \frac{\Phi P_1}{\Phi P_0} \times 100 \%$	$TR_{f.p.}$ – темп росту фінансового результату; $\Phi P_1, \Phi P_0$ – фінансовий результат відповідно за звітний і базисний роки
Темп приросту доходів	$TP_d = \frac{D_1 - D_0}{D_0} \times 100\%$	TP – темп приросту доходів; D_1, D_0 – доходи відповідно за звітний і базисний роки
Темп приросту фінансового результату	$TP_{f.p.} = \frac{\Phi P_1 - \Phi P_0}{\Phi P_0} \times 100\%$	$TP_{f.p.}$ – темп приросту фінансового результату; $\Phi P_1, \Phi P_0$ – фінансовий результат відповідно за звітний і базисний роки

Відносно факторного аналізу доходів, то основними комплексними показниками, які обумовлюють зростання величини доходу (виручки) від реалізації, виступає зміна обсягу, собівартості, рівня ціни, структури та асортименту продукції. На практиці найбільшого поширення набула методика горизонтального аналізу впоєднанні з трендовим (розрахунок темпів росту) [1].

Дослідження абсолютних відхилень по показниках, що формують

фінансовий результат свідчать про факт зміни величини фінансового результату та факторів, що його формують протягом певних періодів та інтенсивність (темпи росту), з якою це відбувалося.

Сума прибутку знаходиться під впливом таких факторів: зміни обсягу, асортименту, якості, структури продукції, собівартості окремих виробів, рівня цін, ефективності використання виробничих ресурсів, дотримання договірних зобов'язань, стану розрахунків між постачальниками і покупцями.

Темпи зростання прибутку залежать не лише від ефективності роботи самого підприємства, але і від відповідності обсягу і структури продукції, що випускається, суспільним потребам і платоспроможному попиту населення, від ступеня досконалості господарського механізму формування і розподілу прибутку. Фактори, що впливають на прибуток і рентабельність поділяються на внутрішні, що залежать від діяльності самого підприємства і зовнішні (природні умови, державне регулювання цін, тарифів, податкових ставок, штрафних санкцій).

Аналіз формування доходів та фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» почнемо з вивчення структури та динаміки доходів, розрахунків базисних і ланцюгових темпів росту і приросту.

Вихідні дані для аналізу – це фінансова звітність (ф-1м, ф-2м) та аналітичні дані бухгалтерського обліку КП «Муніципальна інспекція Добродій».

Вихідні дані та результати аналізу структури доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020–2022 рр. представлено в табл. 3.2.

За результатами аналізу структури доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) Підприємство отримує доходи тільки від операційної діяльності, а саме доходи від виконання робіт та надання послуг та інші операційні доходи.

2) Найбільшу питому вагу в структурі доходів займають інші операційні доходи 99,96 % в 2022 році.

Таблиця 3.2

**Структура доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій»
за 2020–2022 рр.**

№	Найменування послуг	роки					
		2020 р		2021		2022	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн..	%
1	Чистий дохід від реалізації робіт та послуг	13,0	0,08	57,3	0,23	14,0	0,04
2	Інші операційні доходи	16937,9	99,92	25376,0	99,77	34445,4	99,96
3	Інші доходи	-	0,00	-	0,00	-	0,00
	Разом	16950,9	100,00	25433,3	100,00	34459,4	100,00

Частка інших операційних доходів в структурі доходів коливалася, але зміна була незначна: в 2021 році спостерігалось незначне зниження частки цих доходів з 99,92% в 2020 році до 99,77%, а в 2022 році їх частка збільшилася до 99,96 %.

3) Питома вага доходів від реалізації робіт та послуг в загальній сумі доходів незначна і коливалася за аналізований період: зростала з 0,08% в 2020 р. до 0,23% в 2021 році, однак в 2022 р. їх питома вага скоротилася до 0,04%.

Наступним етапом здійснюємо аналіз динаміки доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2020 – 2022 рр. . Дані аналізу абсолютних відхилень представимо в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Динаміка доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» в 2020–2022 рр.

№	Показники	Значення , тис. грн.			Абсолютне відхилення (+,-), тис. грн.		
		2020р	2021р	2022р	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Чистий дохід від реалізації робіт та послуг	13,0	57,3	14,0	+44,3	-43,3	+1
2	Інші операційні доходи	16937,9	25376,0	34445,4	+8438,1	+9069,4	+17507,5
3	Інші доходи	-	-	-	0	0	0
	Разом	16950,9	25433,3	34459,4	+8482,4	+9026,1	+17508,5

Дані аналізу відносних відхилень(темпи приросту) представимо в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Темпи приросту доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій»
у 2020 – 2022рр.**

№	Показники	Значення , тис. грн.			Темпи приросту (+,-), %		
		2020р	2021р	2022р	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Чистий дохід від реалізації робіт та послуг	13,0	57,3	14,0	340,77	-75,57	7,69
2	Інші операційні доходи	16937,9	25376,0	34445,4	49,82	35,74	103,36
3	Інші доходи	-	-	-	0,00	0,00	0,00
	Разом	16950,9	25433,3	34459,4	50,04	35,49	103,29

За результатами аналізу динаміки доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) За період аналізу доходи підприємства збільшилися на 17508,5тис. грн. або більше ніж в 2 рази. Спостерігається постійна тенденція зростання загальної суми доходів : в 2021 р. доходи зросли на 50,04% в порівнянні з 2020р. (в абсолютному виразі на 8482,4тис. грн.), в 2022р. зростання доходів в порівнянні з 2021р. склало 35,49% (в абсолютному виразі на 9026,1 тис. грн.). Це характеризує розширення діяльності КП «Муніципальна інспекція Добродій».

2) Динаміка інших операційних доходів за 2020-2022рр. характеризується стійкою тенденцією зростання. За цей період інші операційні доходи зросли на 17507,5 тис. грн.. (на 103,36%).В тому числа за 2021-2020рр. зростання склало 49,82% в абсолютному виразі на 8438,1 тис. грн.), за 2022-2021рр. інші операційні доходи зросли на 35,74 % (в абсолютному виразі на 9069,4 тис. грн.),

3) За період аналізу сума доходів від виконання робіт та надання послуг підприємства збільшилася на 1,0 тис. грн.. або на 7,69%. Одночасно, спостерігалися значні коливання суми доходів протягом 2020-2022 рр. : так за 2020-2021рр. відбулося зростання цих доходів на 44,3 тис. грн..(або в 4,4 рази), однак за 2021-

2022рр. доходи від виконання робіт та надання послуг знизились на 43,3 тис. грн.(або на 75,57%).

Результати аналізу динаміки доходів підприємства в 2020–2022 рр. представимо графічно (рис. 3.1.).

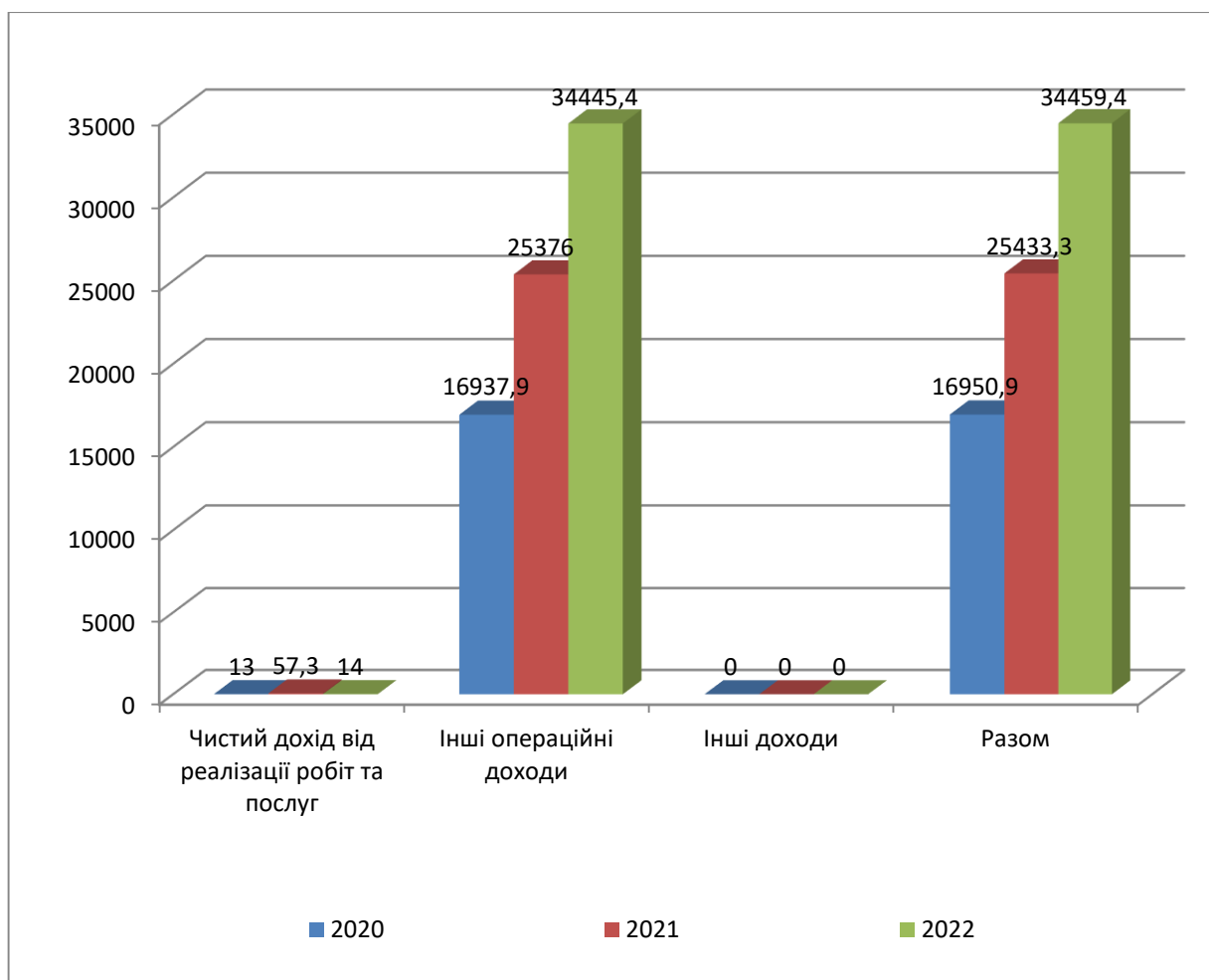

Рис. 3.1. Динаміка доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. ,тис. грн.

Враховуючи, що інші операційні доходи мають найбільшу питому вагу в структурі доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» проаналізуємо даний показник більш докладно.

Вихідні дані та результати аналізу структури інших операційних доходів за 2020–2022 рр. представлено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Структура інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція
Добродій» за 2020–2022 рр..**

№	Інші операційні доходи	роки					
		2020 р		2021		2022	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн..	%
1	Доходи від операційної оренди активів	2765,46	16,33	1567,32	6,18	2378,90	6,91
2	Доходи від операційної курсової різниці	4569,45	26,98	4897,56	19,30	5208,43	15,12
3	Доходи від реалізації інших оборотних активів	1986,45	11,73	2764,57	10,89	2478,99	7,20
4	Штрафи, пені, неустойки (отримані)	109,0	0,64	0	0,00	706,0	2,05
5	Стягнення на користь підприємства	7507,54	44,32	16146,55	63,63	23673,1	68,73
	Разом	16937,9	100,00	25376,0	100,00	34445,4	100,00

За результатами аналізу структури інших операційних доходів за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки.

1)Протягом усього періоду аналізу найбільша питома вага в структурі інших операційних доходів належить доходам в вигляді стягнення на користь підприємства. Їх частка в інших операційних доходах зростала з 44,32% до 63,63 % та і 68,73% відповідно в 2020р., 2021р. та 2022р.

2) Одночасно спостерігається зниження питомої ваги таких складових інших операційних доходів :

- доходів від операційної оренди активів з 16,33% в 2020р. до 6,91 % в 2022р,
- доходів від операційної курсової різниці з 26,98 % до 15,12 % відповідно
- доходів від реалізації інших оборотних активів з 11,73% до 7,2%.

Інші структурні зрушення протягом періоду аналізу є незначними.

Результати аналізу структури інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020–2022 рр. представимо графічно (рис. 3.2)

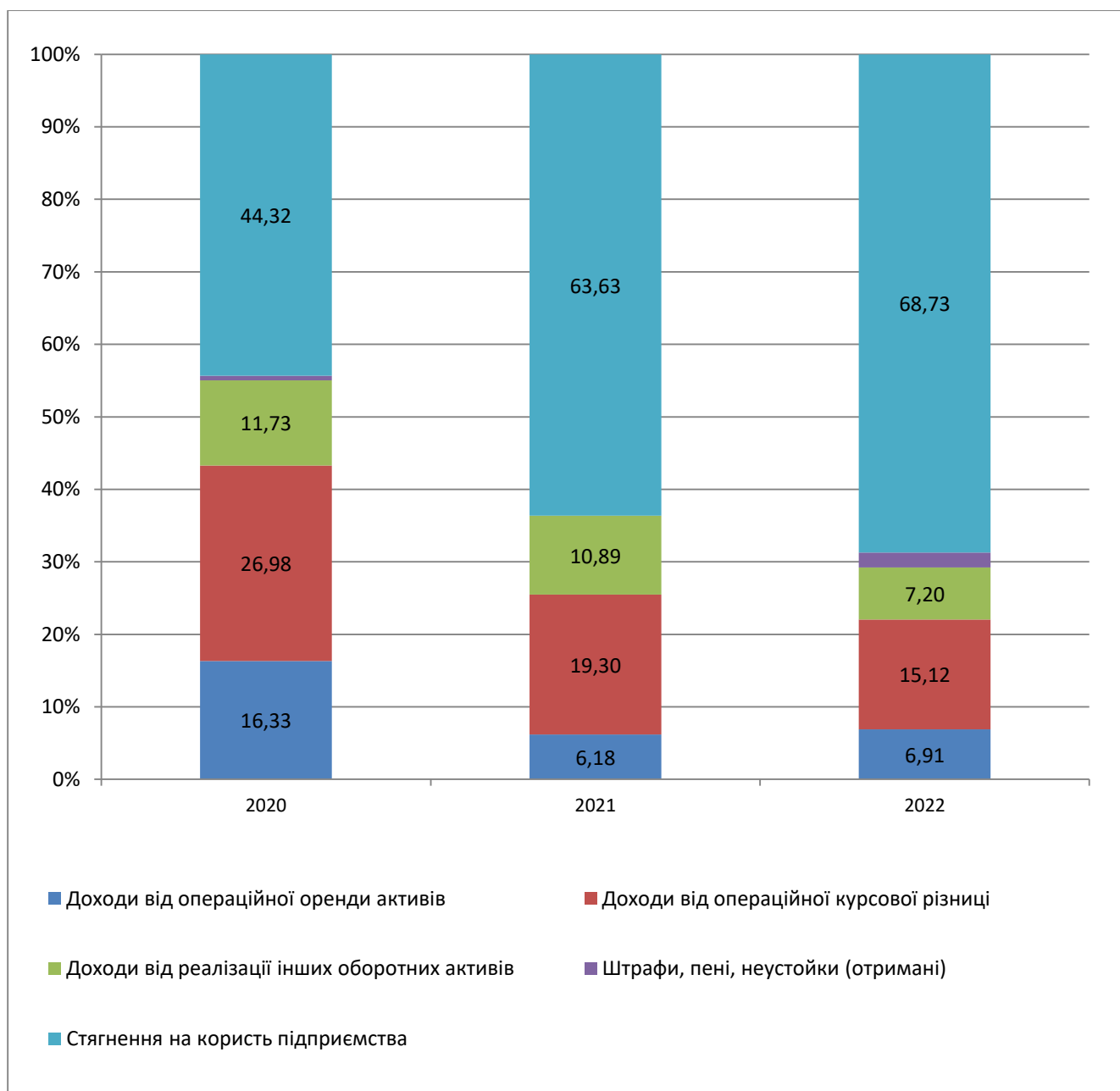

Рис. 3.2. Динаміка доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. ,тис. грн.

Наступним етапом є аналіз динаміки інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020 – 2022 рр. . Вихідні дані та результати аналізу представимо в табл. 3.6.

Для визначення відносних показників динаміки доходів підприємства за 2020-2022рр. розрахуємо темпи їх приросту в табл.3.7.

Таблиця 3.6 .

**Динаміка інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція
Добродій» за 2020 – 2022рр..**

№	Інші операційні доходи	Значення , тис. грн.			Абсолютне відхилення (+, -), тис. грн.		
		2020р.	2021р.	2022р.	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Доходи від операційної оренди активів	2765,46	1567,32	2378,90	-1198,14	+811,58	-386,56
2	Доходи від операційної курсової різниці	4569,45	4897,56	5208,43	+328,11	+310,87	+638,98
3	Доходи від реалізації інших оборотних активів	1986,45	2764,57	2478,99	+778,12	-285,58	+492,54
4	Штрафи, пені, неустойки (отримані)	109,0	0	706,0	-109	+706	+597
5	Стягнення на користь підприємства	7507,54	16146,55	23673,1	+8639,0	+7526,53	+16165,54
	Разом	16937,9	25376,0	34445,4	+8438,1	+9069,4	+17507,5

Таблиця 3.7

**Темпи приросту інших операційних доходів КП «Муніципальна
інспекція Добродій» у 2020 – 2022рр.**

№	Інші операційні доходи	Значення , тис. грн.			Темпи приросту (+, -), %		
		2020р	2021р	2022р	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Доходи від операційної оренди активів	2765,46	1567,32	2378,90	-43,33	51,78	-13,98
2	Доходи від операційної курсової різниці	4569,45	4897,56	5208,43	+7,18	+6,35	+13,98
3	Доходи від реалізації інших оборотних активів	1986,45	2764,57	2478,99	+39,17	-10,33	+24,79
4	Штрафи, пені, неустойки (отримані)	109,0	0	706,0	-100,00	x	+547,71
5	Стягнення на користь підприємства	7507,54	16146,55	23673,1	+115,07	+46,61	+215,32
	Разом	16937,9	25376,0	34445,4	+49,82	+35,74	103,36

За результатами аналізу динаміки інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) За період дослідження інші операційні доходи підприємства збільшилися на 17507,5 тис. грн. або більше ніж в 2 рази. Динаміка інших операційних доходів характеризується стійкою тенденцією зростання. За цей період інші операційні доходи зросли на 17507,5 тис. грн.. (на 103,36%). В тому числа за 2020-2021рр. зростання склало 49,82% (в абсолютному виразі на 8438,1 тис. грн.), за 2021-2022рр. інші операційні доходи зросли на 35,74 % (в абсолютному виразі на 9069,4 тис. грн.),

2) В 2021 році збільшення суми інших операційних доходів в порівнянні з 2020р. на 8438,1 тис. грн.. (або на 49,82%) відбулося в результаті збільшення доходів від стягнення на користь підприємства в 2,1 разів, доходів від реалізації інших оборотних активів на 39,17 % та доходів від операційної курсової різниці на 7,18%. Одночасно , спостерігалось зменшення доходів від операційної оренди активів на 43,33% та доходів від отриманих штрафів.

3) В 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігалось збільшення майже всіх складових інших операційних доходів, крім доходів від реалізації інших оборотних активів. Збільшення інших операційних доходів за цей період на 9069,4 тис. грн. відбулося за рахунок перш за все зростання доходів від стягнень на користь підприємства на 46,61%.

3) В цілому за період аналізу зростання інших операційних доходів на +17507,5 тис. грн. відбулося за рахунок збільшення всіх складових, крім доходів від операційної оренди активів. Найбільший вплив на зростання інших операційних доходів мало збільшення доходів від стягнень на користь підприємства на 215,32% (в абсолютному значенні на 16165,54 тис. грн.)

Результати аналізу динаміки інших операційних доходів підприємства. представимо графічно (рис. 3.3).

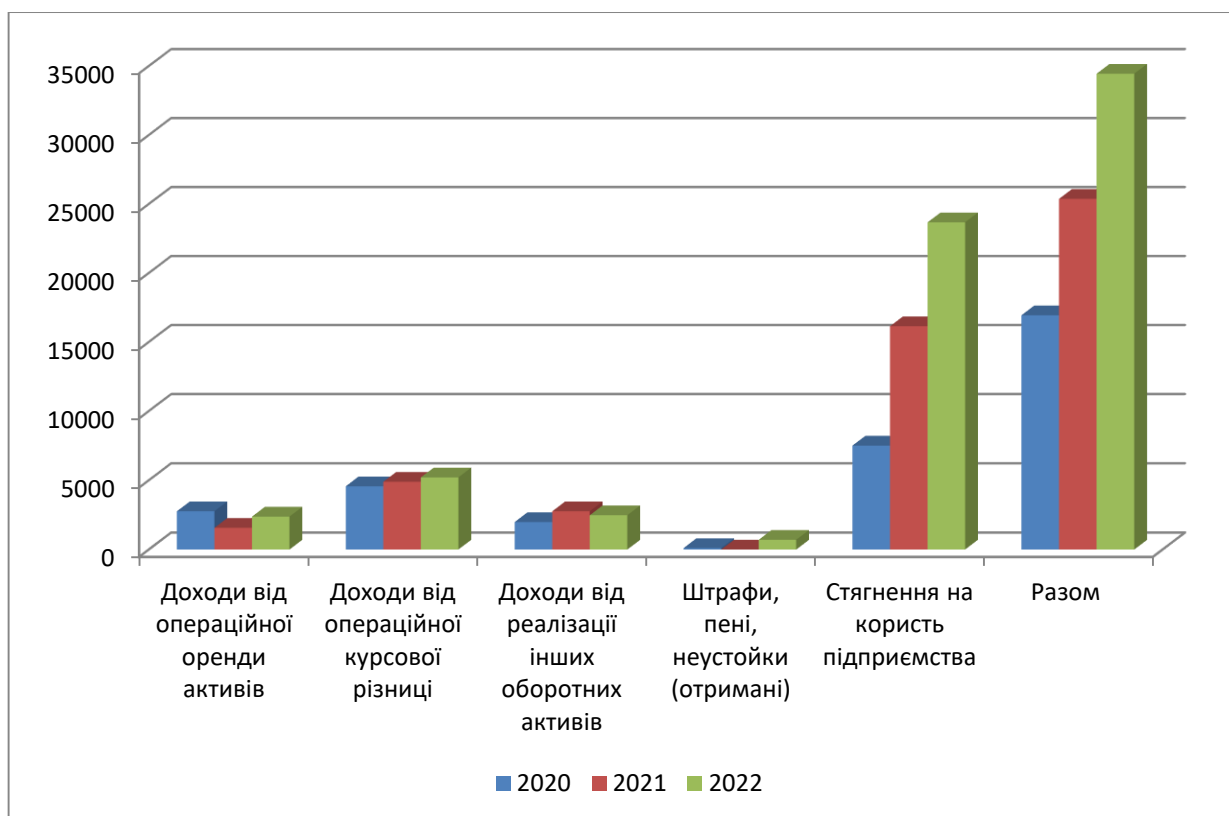

Рис. 3.3. Динаміка інших операційних доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. ,тис. грн.

Для поглиблення аналізу доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» розглянемо дані таблиці 2.3, яка складена на підставі аналітичних даних бухгалтерського обліку .

Основна діяльність КП «Муніципальна інспекція Добродій» «Муніципальна інспекція Добродій» здійснюється за такими напрямками:

- охорона комунального майна
- забезпечення порядку під час масових заходів
- виявлення адміністративних порушень
- ддемонтаж добровільно встановлених об'єктів.

Результати аналізу структури доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020–2022 рр. представлено в табл..3.8.

Таблиця 3.8

**Структура доходів від виконання робіт та надання послуг КП
«Муніципальна інспекція Добродій» в 2020–2022 рр.**

№	Найменування робіт та послуг	роки					
		2020 р		2021		2022	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн..	%
1	Охорона комунального майна	3,4	26,2	18,6	32,5	8,5	60,7
2	Забезпечення порядку під час масових заходів	1,3	10,0	5,8	10,1	0	0,0
3	Виявлення адміністративних порушень	2,7	20,8	19,2	33,5	2,4	17,1
4	Демонтаж добровільно встановлених об'єктів	5,6	43,1	13,7	23,9	3,1	22,1
Разом		13,0	100,0	57,3	100,0	14,0	100,0

За результатами аналізу структури доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) В 2020 році найбільшу питому вагу в структурі доходів займали доходи від демонтажу добровільно встановлених об'єктів - 43,1%. В 2021 році в структурі доходів найбільшою була частка доходів від надання послуг з виявлення адміністративних порушень – 33,5%. В 2022 р. найбільшу питому вагу мали доходи від надання послуг з охорони комунального майна – 60,7%.

2) За аналізований період спостерігається тенденція збільшення питомої ваги доходів від надання послуг з охорони комунального майна - з 26,2% в 2020р. до 60,7% в 2022 р.. Одночасно питома вага доходів від робіт з демонтажу добровільно встановлених об'єктів скоротилася з 43,1% в 2020р. до 22,1% в 2022р. Частка доходів від надання послуг з забезпечення порядку під час масових заходів також скоротилася за період аналізу з 10 % в 2020р. до 0% в 2022 р.

3) Питома вага доходів від надання послуг з виявлення адміністративних порушень коливалася за аналізований період: зростала з 20,8% в 2020 р. до 33,5% в 2021 році., однак в 2022 р. їх питома вага скоротилася до 17,1%.

Результати аналізу структури доходів від виконання робіт та надання послуг від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» представимо графічно на рис.3.4 - 3.6.

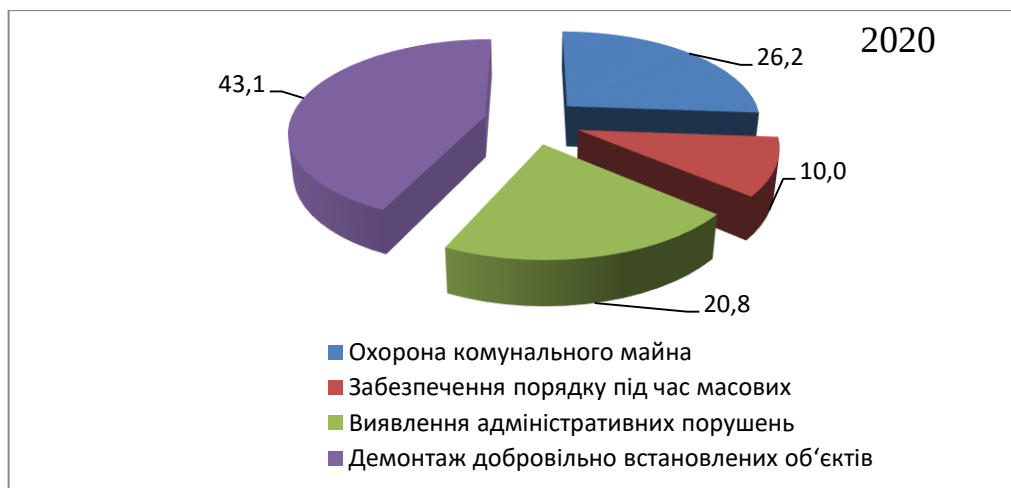

Рис. 3.4. Структура доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2020 році.

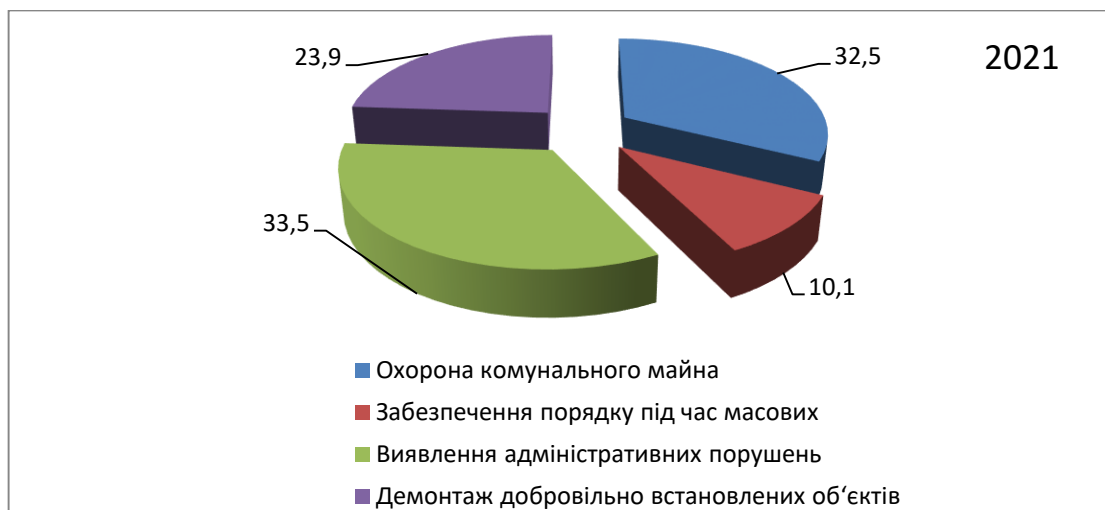

Рис. 3.5. Структура доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2021 році.

Рис. 3.6. Структура доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2022 році.

Аналіз динаміки доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2020 – 2022 рр. представимо в табл.3.9.

Таблиця 3.9

Динаміка доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» у 2020 – 2022рр.

№	Показники	Значення , тис. грн.			Абсолютне відхилення (+,-), тис. грн.		
		2020р	2021р	2022р	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Охорона комунального майна	3,4	18,6	8,5	+15,2	-10,1	+5,1
2	Забезпечення порядку під час масових заходів	1,3	5,8	0	+4,5	-5,8	-1,3
3	Виявлення адміністративних порушень	2,7	19,2	2,4	+16,5	-16,8	-0,3
4	Демонтаж добровільно встановлених об'єктів	5,6	13,7	3,1	+8,1	-10,6	-2,5
	Разом	13,0	57,3	14,0	+44,3	-43,3	+1,0

Для визначення відносних показників динаміки доходів від виконання робіт та надання послуг за 2020-2022рр. розрахуємо темпи їх приросту в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

**Темпи приросту доходів від виконання робіт та надання послуг КП
«Муніципальна інспекція Добродій» у 2020 – 2022рр.**

№	Показники	Значення , тис. грн.			Темпи приросту (+,-), %		
		2020р	2021р	2022р	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	Охорона комунального майна	3,4	18,6	8,5	447,06	-54,30	150,00
2	Забезпечення порядку під час масових заходів	1,3	5,8	0	346,15	-100,00	-100,00
3	Виявлення адміністративних порушень	2,7	19,2	2,4	611,11	-87,50	-11,11
4	Демонтаж добровільно встановлених об'єктів	5,6	13,7	3,1	144,64	-77,37	-44,64
	Разом	13,0	57,3	14,0	340,77	-75,57	+7,69

За результатами аналізу динаміки доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) в 2021 році спостерігалось збільшення всіх складових доходів від виконання робіт та надання послуг в порівнянні з 2020 роком. У результаті збільшення насамперед доходів від послуг з виявлення адміністративних порушень в 7,1 разів і доходів від послуг з охорони комунального майна в 5,5 разів відбулося збільшення загальної суми доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» на 44,3 тис. грн. (або в 4,4 разів).

2) В 2022 році спостерігалось зменшення всіх складових доходів від виконання робіт та надання послуг в порівнянні з 2021 роком. У підсумку зменшення насамперед доходів від демонтажу добровільно встановлених об'єктів на 77,37% і доходів від послуг з виявлення адміністративних порушень на 87,5 % привезло до зменшення загальної суми доходу на 43,3 тис. грн. (або 75,57%).

3) В цілому за період аналізу загальна сума доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» збільшилася на 1,0 тис. грн.. або на 7,69%. Одночасно, спостерігалися значні коливання суми доходів протягом 2020-2022 рр.

Результати аналізу динаміки доходів від виконання робіт та надання послуг в 2020–2022 рр. представимо графічно (рис. 3.7).

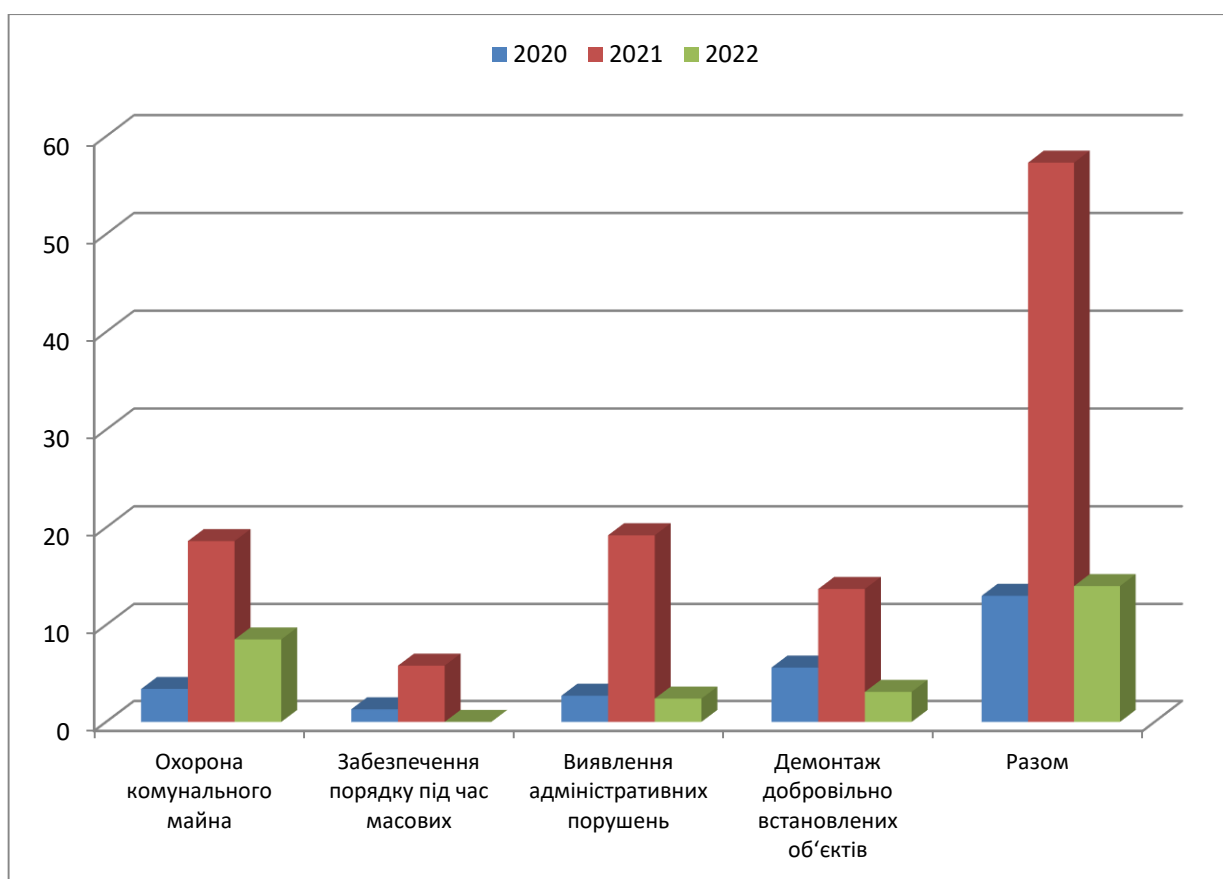

Рис. 3.7. Динаміка доходів від виконання робіт та надання послуг КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. , тис. грн.

Для аналізу фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» застосуємо горизонтальний аналіз в поєднанні з трендовим (розрахунок темпів приросту). Формування фінансового результату діяльності підприємства за 2020-2022 роки, наведено в таблиці 3.11, яка складена на підставі Звітів про фінансові результати (ф.№ 2-м) (Додатки В,Г,Д).

Таблиця 3.11

**Аналіз формування фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція
Добродій» за 2020-2022 рр., тис. грн.**

№	Показники	Роки			Абсолютне відхилення(+,-)		Темп приросту %	
		2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2020
1	Чистий дохід від реалізації (робіт, послуг)	13,0	57,3	14,0	+44,3	-43,3	+340,77	-75,57
2	Інші операційні доходи	16937,9	25376,0	34445,4	+8438,1	+9069,4	+49,82	+35,74
3	Інші доходи	-	-	-	0	0	0,00	0,00
4	Разом доходи	16950,9	25433,3	34459,4	+8482,4	+9026,1	50,04	+35,49
5	Собівартість реалізованих робіт, послуг	-	-	-	0	0	0,00	0,00
6	Інші операційні витрати	19184,9	26225,2	35016,7	+7040,3	+8791,5	+36,70	+33,52
7	Інші витрати	-	-	-	0	0	0	0
8	Разом витрати	19184,9	26225,2	35016,7	+7040,3	8791,5	36,70	33,52
9	Фінансовий результат до оподаткування	(2234,0)	(791,9)	(557,3)	+1442,1	234,6	-64,55	-29,62
10	Чистий прибуток (збиток)	(2234,0)	(791,9)	(557,3)	+1442,1	+234,6	-64,55	-29,62

Загальні зміни фінансового результату зумовлені різнонаправленою дією показників, що його формують.

Позитивна зміна чистого доходу від реалізації, іншого операційного доходу сприяє збільшенню фінансового результату, а їх зменшення призводить до скорочення результату.

Абсолютне збільшення собівартості реалізованої продукції, , інших операційних витрат має негативний вплив на фінансовий результат діяльності, тоді як зменшення зазначених показників забезпечує зростання результату.

Результати аналізу формування фінансових результатів в 2020–2022 рр. представимо графічно (рис. 3.8).

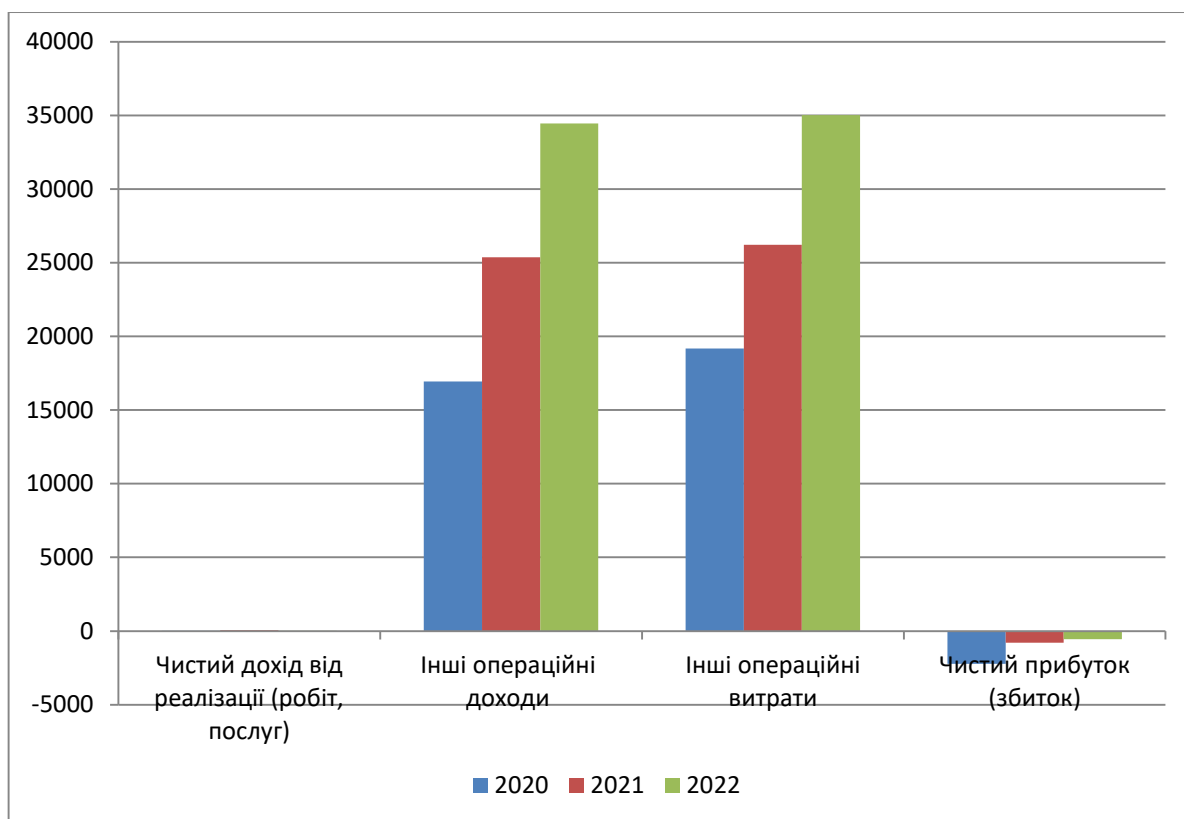

Рис. 3.8. Динаміка показників формування фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. , тис. грн.

За результатами аналізу формування фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) За період дослідження фінансовим результатом діяльності підприємства був збиток. За цей період спостерігається зниження збитку з 2234,0 тис. грн в 2020 р. до 557,3 тис. грн в 2022 р.

2) Скорочення чистого збитку у 2021 році на 1442,1 тис. грн. було зумовлено збільшенням суми чистого доходу від реалізації (робіт, послуг) на 44,3 тис. грн. (340,77%) та інших операційних доходів на 8438,1 тис. грн. (49,82%). Збільшення інших операційних витрат на 7040,3 тис. грн. (36,7%) мало негативний вплив на динаміку фінансовий результат в 2021р.

3) Основним фактором, що мав позитивний вплив на зниження збитку у 2022 році на +234,6 тис. грн., було збільшення: суми інших операційних доходів на 9069,4 тис. грн. (35,74%);

Збільшення інших операційних витрат на 8791,5 тис. грн. (33,52%) та скорочення чистого доходу (виручки) від реалізації робіт та послуг на 43,3 тис. грн. (75,57%) негативно вплинули на динаміку фінансового результату в 2022р.

Таким чином, підприємству для покращення фінансового результату діяльності, необхідно більше уваги приділити пошуку варіантів скорочення інших операційних витрат, адже саме ця стаття мала суттєвий негативний вплив протягом двох останніх років. Зробити це можна за допомогою більш детального аналізу структури інших операційних витрат.

В табл.3.12 представлено вихідні дані та результати аналізу інших операційних витрат .

Таблиця 3.12

**Структура інших операційних витрат КП «Муніципальна інспекція
Добродій» за 2020–2022 рр..**

№	Інші операційні витрати	роки					
		2020 р		2021		2022	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн..	%
1	Операційна оренда активів	1267,56	6,61	1078,03	4,11	1879,66	5,37
2	Операційна курсова різниця	3678,52	19,17	4300,57	16,40	3898,31	11,13
3	Реалізація інших оборотних	786,59	4,10	1468,53	5,60	1897,52	5,42
4	Штрафи, пені, неустойки	0	0	0	0	0	0
5	Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	9739,56	50,75	10965,44	41,70	18234,78	52,07
6	Витрати на утримання машин	3715,67	19,37	8442,63	32,19	9106,43	26,01
	Разом	19184,9	100,00	26225,2	100,00	35016,7	100,00

За результатами аналізу структури інших операційних витрат КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) Найбільшу питому вагу в структурі інших операційних витрат займають витрати з утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення. Частка цих витрат знизилась з 50,75% в 2020р. до 41,7 % в 2021р. Однак в 2022 році питома вага витрат з утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення знов зросла до 52,07%.

2) За період, що аналізується спостерігається зниження питомої ваги таких складових інших операційних витрат:

- втрати від Операційної курсової різниці з 19,17 % в 2020р. до 11,13 % в 2022р.;

- витрати з операційної оренди активів з 6,61 % до 5,37 % відповідно

Інші структурні зрушення протягом періоду аналізу є незначними.

Результати аналізу структури інших операційних витрат КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020–2022 рр. представимо графічно (рис. 3.9).

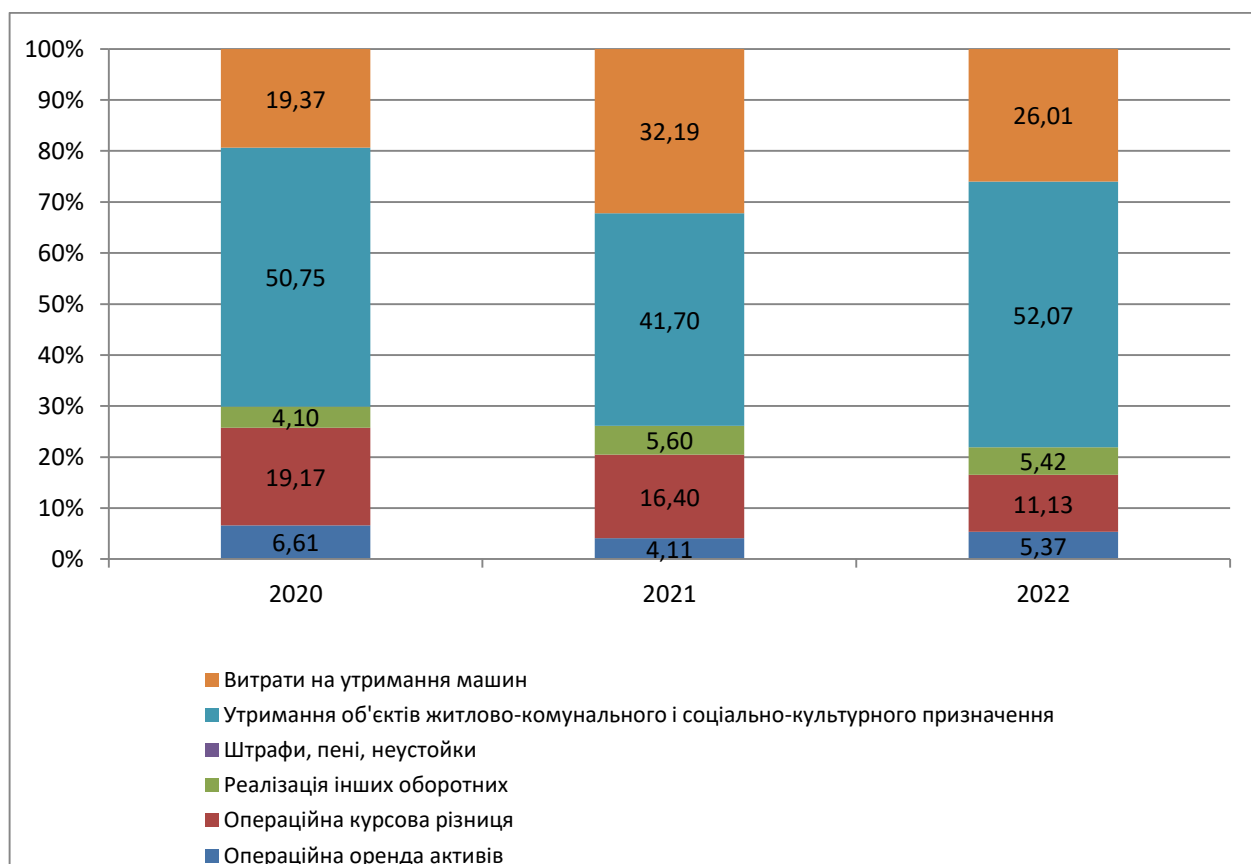

Рис. 3.9. Структура інших операційних витрат КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022 р.р.

3.2. Особливості організації контролю формування доходів і фінансових результатів на підприємстві

Організація системи внутрішнього контролю формування доходів і фінансових результатів – важлива умова ефективного попередження та своєчасного виявлення й усунення помилок та відхилень в діяльності підприємства, що сприятиме покращенню його діяльності.

Згідно зі Статутом, щороку КП «Муніципальна інспекція Добродій» звітує перед департаментом про стан виконання річного фінансового плану.

Оскільки директор комунального підприємства підзвітний місцевій раді та голові, він зобов'язаний доповідати (звітувати) про проведену підприємством роботу, надавати своєчасно фінансові звіти і т.д.

На підприємстві кожна здійснена господарська операція має безпосередній вплив на кінцевий результат господарювання. Саме тому внутрішній контроль фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій» передбачає моніторинг всієї діяльності підприємства, охоплює всі етапи господарювання, всі цикли діяльності .

Система контролю включає наступні етапи контролю фінансових результатів діяльності:

- контроль визначення прибутку від реалізації послуг;
- контроль визначення суми прибутку до оподаткування;
- контроль визначення величини податку на прибуток, що належить сплаті до бюджету;
- контроль визначення і розподіл чистого прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства.

Механізм внутрішнього контролю формування доходів і фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю, що забезпечує перевірку облікової інформації на всіх етапах облікового циклу підприємства, надає оперативну інформацію про доходи, витрати та фінансові результати. Така система

внутрішнього контролю дає змогу оперативно здійснювати вплив на результат господарювання, оцінювати ефективність дій та переглядати прийняті рішення.

Попередній контроль має на меті визначення основних вимог щодо формування доходів, розподілу та використання фінансових результатів.

Поточний контроль в КП «Муніципальна інспекція Добродій» здійснюється безпосередньо в процесі виконання робіт і включає застосування методів та процедур відповідно до поставлених цілей підприємства. Регулярна перевірка та обговорення проблем і пропозицій щодо удосконалення роботи дозволяє виключити небажані відхилення від запланованих результатів.

Наступний контроль - це виявлення неправомірностей і здійснення операцій профілактичного характеру. Наступний контроль має важливу функцію – надає керівництву КП «Муніципальна інспекція Добродій» інформацію, необхідну для планування у разі, якщо аналогічні роботи передбачається проводити в майбутньому.

Оскільки на фінансовий результат операційної діяльності безпосередньо впливають показники доходів і витрат, то спільними завданнями здійснення їх контролю є:

- визначення порядку формування доходів і фінансових результатів та основні елементи облікової політики діяльності підприємства щодо формування доходів і фінансових результатів;
- перевірка правильності розмежування доходів, витрат і фінансових результатів діяльності за кожною класифікаційною групою;
- встановлення правильності документального оформлення накопичення та списання витрат;
- встановлення правильності умов визнання та оцінки доходів і результатів від операційної діяльності;
- перевірка правильності ведення обліку фактичних витрат та наступного включення їх до собівартості послуг відповідно до прийнятого на підприємстві методу обліку витрат та калькулювання;

- підтвердження правильності методу розподілу непрямих витрат, що використовується і закріплений в наказі про облікову політику;

- підтвердження правильності формування та віднесення доходів операційної діяльності;

- вивчення правильності накопичення, розподілу та списання загальновиробничих витрат;

- перевірка правильності відображення адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат;

- перевірка достовірності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності;

- підтвердження законності та правильності відображення в звітності доходів, витрат і фінансових результатів діяльності згідно принципів бухгалтерського обліку;

- перевірка правильності формування чистого прибутку звітного періоду, його розподілу та використання;

Основними напрямками контролю операцій з формування доходів і визначення фінансового результату операційної діяльності в КП «Муніципальна інспекція Добродій» є:

- перевірка правомірності отримання доходів від здійснення операцій з реалізації послуг та іншої операційної діяльності;

- контроль обсягів виконаних робіт (послуг) через оцінку виконання договорів з надання послуг;

- оцінювання та визнання доходів і фінансових результатів від операційної діяльності на основі використання методів арифметичного контролю та порівняння сум первинних документів і облікових реєстрів;

- перевірка правильності відображення доходів від реалізації послуг через зіставлення даних Звіту про фінансові результати та інформації з Головної книги;

- контроль інших операційних доходів та операційних витрат через використання методів арифметичної і нормативної візуальної перевірки;

- контроль правильності визначення фінансових результатів від операційної діяльності через застосування арифметичного контролю: валовий прибуток (збиток), збільшений на суму інших операційних доходів і зменшений на суму адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат .

Отже, механізм внутрішнього контролю повинен забезпечувати та сприяти формуванню позитивного результату діяльності підприємства, раціональному використанню наявних матеріальних, трудових та грошових ресурсів, сприяти отриманню своєчасної інформації для прийняття дієвих та результативних управлінських рішень. Найбільш раціональним та ефективним є поділ системи внутрішнього контролю фінансових результатів на три етапи – попередній, поточний та наступний контроль, що дозволить розширити процес моніторингу фінансових результатів та здійснювати більш деталізований контрольний процес витрат та доходів за місцями їх виникнення.

3.3. Пропозиції щодо вдосконалення обліку , аналізу та контролю доходів і фінансових результатів на підприємстві

Дослідження організації обліку та аналізу формування доходів та фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій» показало, що на підприємстві аналіз доходів і фінансових результатів здійснюється частково, без поділу на види доходів. Цей факт не дуже позитивно впливає на фінансово-економічні показники діяльності. Основною причиною є недосконала система управління доходами на підприємстві.

Пропонуємо запровадити систему управління доходами КП «Муніципальна інспекція Добродій» за етапами, які наведено на рис. 3.10.

Важливим елементом при плануванні доходів діяльності в КП «Муніципальна інспекція Добродій» повинно стати бюджетування доходів.

Рис. 3.10. Етапи управління доходами в КП «Муніципальна інспекція Добродій».

Бюджетування доходів підприємства – це невід’ємна частина як короткострокового, так і довгостроково планування. Але при бюджетному плануванні основну увагу звертають, як правило, на видаткову частину бюджету, а дохідна частина недостатньо деталізується і найчастіше не обґрунтовується. Планування доходів необхідне не тільки для визначення майбутніх фінансових показників, але й для розробки стратегії і тактики на прогнозний період.

За визначенням Інституту дипломованих бухгалтерів з управлінського обліку США, бюджет – це кількісний план у грошовому виразі, підготовлений і прийнятий до певного періоду, зазвичай показує плановану величину доходу, яка повинна бути досягнута, і (або) витрати, які повинні бути понесені протягом цього періоду, а також капітал, який необхідно залучити для досягнення мети [41].

Для підвищення ефективності обліку формування доходів в КП «Муніципальна інспекція Добродій» рекомендується скласти бюджет доходів за формою, яка наведена на рис. 3.11

Бюджет доходів за місцями виникнення на 20_____ рік

№ з/п	Найменування статті	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Разом
1	Доходи від надання послуг					
1.1	Охорона комунального майна					
1.2	Забезпечення порядку під час масових заходів					
1.3	Виявлення адміністративних порушень					
1.4	Демонтаж добровільно встановлених об'єктів					
2	Інші операційні доходи					
2.1	Доходи від операційної оренди активів					
2.2	Доходи від операційної курсової різниці					
2.3	Доходи від реалізації інших оборотних активів					
2.4	Штрафи, пені, неустойки (отримані)					
2.5	Стягнення на користь підприємства					
	Разом					

Рис. 3.11 . Запропонована форма Бюджету доходів за місцями виникнення

Загальна сума доходу у бюджеті доходів використовується надалі при розробці бюджету прибутку.

Бюджет є також важливим засобом попереднього контролю фінансових результатів. На стадії планування доходів і фінансових результатів реалізуються наступні контрольні функції: оцінка раціональності можливих варіантів планів рішень, відповідність планових рішень прийнятим установкам та орієнтирам, а також загальна стратегія діяльності підприємства.

Систематизація доходів за об'єктами наданих послуг стосовно конкретних договорів є важливою для того, щоб збільшити контроль за правильністю формування доходів, а також достовірного визначення фінансового результату. Такий підхід забезпечить інформуванням користувачів про джерела надходження доходів а також про результати виконаних договорів.

Якщо були виявлені відхилення від запланованих показників доцільно застосувати методи коригування рівня доходу:

- ціновий – базується на реалізації продукції, робіт, послуг за цінами нижче своїх конкурентів;
- групового квотування – обмеження в обсягах, що реалізуються за встановленою ціною;

Ще одна пропозиція стосується удосконалення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю фінансових результатів. Доцільно аналізувати діяльність підприємства за показниками:

1) майнового стану, які характеризують стан та структуру підприємства у сукупності із джерелами їх покриття;

2) ліквідності, які дозволяють оцінити спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші та швидкість здійснення цього перетворення;

3) платоспроможності (фінансової стійкості) – характеризують структуру джерел фінансування ресурсів, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства;

4) ділової активності, що дають змогу проаналізувати ефективність основної діяльності за допомогою визначення швидкості обертання фінансових ресурсів підприємства;

5) прибутковості (рентабельності) – ефективність діяльності підприємства в цілому, дохідність різних напрямів його діяльності, рівень окупності витрат [6].

Запропонована система управління доходами за всіма виділеними етапами сприятиме якісному контролю за формуванням доходів та фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій», що забезпечить високі фінансово–економічні показники діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Фінансовий результат діяльності підприємства відображає ефективність його господарювання за всіма напрямками діяльності, є основою його економічного розвитку і зміцнення фінансової стійкості. Саме зростанням прибутку створюється фінансова основа для самофінансування діяльності підприємства, тим самим забезпечується розширене відтворення.

Одним із найважливіших аспектів організації бухгалтерського обліку на підприємствах є розробка класифікації доходів, витрат і фінансових результатів, здатної максимально задовольняти інформаційні потреби користувачів.

Ознаки класифікації фінансових результатів повинні враховувати організаційну структуру та особливості виробництва, тобто відображати не тільки теоретичні аспекти формування та розподілу, а й практичні. Крім того, ефективне застосування класифікації фінансових результатів в межах певної інформаційної моделі повинно забезпечити контроль відхилень на всіх етапах облікового циклу підприємства.

Особливості обліку, аналізу та контролю формування доходів і фінансових результатів були розглянуті на прикладі Комунальне підприємство «Муніципальна інспекція Добродій».

КП «Муніципальна інспекція Добродій» створено на базі відокремленої частини комунальної власності територіальної громади міста Івано-Франківськ відповідно до Господарського та Цивільного Кодексів України. Комунальне підприємство входить до сфери управління Івано-Франківської міської ради.

КП «Муніципальна інспекція Добродій» створено з метою :

- охорони громадського порядку та здійснення контролю за станом благоустрою на території Івано-Франківської міської територіальної громади;
- забезпечення порядку, охорони і збереження комунального майна та об'єктів комунальної інфраструктури, земельних ресурсів міста;
- здійснення контролю у громадських місцях та місцях відпочинку громадян,

- забезпечення порядку під час масових заходів, протидії адміністративним правопорушенням,

- контролю за утриманням в належному стані закріплених за підприємствами, установами та організаціями територій Івано-Франківської міської територіальної громади.

Організація бухгалтерського обліку КП «Муніципальна інспекція Добродій» ведеться відповідно до наказу « Про облікову політику підприємства».

За результатами аналізу доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» за 2020-2022рр. можна зробити наступні висновки:

1) Підприємство отримує доходи тільки від операційної діяльності, а саме доходи від виконання робіт та надання послуг та інші операційні доходи.

2) Найбільшу питому вагу в структурі доходів займають інші операційні доходи 99,96 % в 2022 році. Їх частка в структурі доходів коливалася, але зміна була незначна: в 2021 році спостерігалось незначне зниження частки цих доходів з 99,92% в 2020 році до 99,77%. . В 2022 році частка інших операційних доходів збільшилася до 99,96 %.

3) Питома вага доходів від реалізації робіт та послуг в загальній сумі доходів незначна і коливалася за аналізований період: зростала з 0,08% в 2020 р. до 0,23%. в 2021 році, однак в 2022 р. їх питома вага скоротилася до 0,04%.

4) в 2021 році спостерігалось збільшення всіх складових доходів від виконання робіт та надання послуг в порівнянні з 2020 роком. У результаті збільшення насамперед доходів від послуг з виявлення адміністративних порушень в 7,1 разів і доходів від послуг з охорони комунального майна в 5,5 разів відбулося збільшення загальної суми доходів КП «Муніципальна інспекція Добродій» на 44,3 тис. грн. (або в 4,4 разів).

5) В 2022 році спостерігалось зменшення всіх складових доходів від виконання робіт та надання послуг в порівнянні з 2021 роком. У підсумку зменшення насамперед доходів від демонтажу добровільно встановлених об'єктів на 77,37% і доходів від послуг з виявлення адміністративних порушень на 87,5 % привезло до зменшення загальної суми доходу на 43,3 тис. грн. (або 75,57%).

6) В цілому за період аналізу загальна сума доходів від виконання робіт та надання послуг збільшилася на 1,0 тис. грн.. або на 7,69%. Одночасно, спостерігалися значні коливання суми доходів протягом 2020-2022 рр.

7) За період дослідження фінансовим результатом діяльності підприємства був збиток. За цей період спостерігається зниження збитку з 2234,0 тис. грн в 2020 р. до 557,3 тис. грн в 2022 р.

8) Скорочення чистого збитку у 2021 році на 1442,1 тис. грн. було зумовлено збільшенням суми чистого доходу від реалізації (робіт, послуг) на 44,3 тис. грн. та інших операційних доходів на 8438,1 тис. грн. (49,82%). Збільшення інших операційних витрат на 7040,3 тис. грн. (36,7%) мало негативний вплив на динаміку фінансовий результат в 2021р.

9) Основним фактором, що мав позитивний вплив на зниження збитку у 2022 році на +234,6 тис. грн., було збільшення: суми інших операційних доходів на 9069,4 тис. грн. (35,74%);

10) Збільшення інших операційних витрат на 8791,5 тис. грн. (33,52%) та скорочення чистого доходу (виручки) від реалізації робіт та послуг на 43,3 тис. грн. (75,57%) негативно вплинули на динаміку фінансового результату в 2022р.

Таким чином, підприємству для покращення фінансового результату діяльності, необхідно більше уваги приділити пошуку варіантів скорочення інших операційних витрат, адже саме ця стаття мала суттєвий негативний вплив протягом двох останніх років.

Механізм внутрішнього контролю формування доходів і фінансових результатів КП «Муніципальна інспекція Добродій» передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю, що забезпечує перевірку облікової інформації на всіх етапах облікового циклу підприємства, надає оперативну інформацію про доходи, витрати та фінансові результати.

Запропонована система управління доходами за всіма виділеними етапами сприятиме якісному контролю за формуванням доходів та фінансових результатів в КП «Муніципальна інспекція Добродій», що забезпечить високі фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

